

Kjersti Ericsson, Sissel Henriksen og Marte Brekke Michelet:

Kvinnekamp i sari

Møte med kvinner i India og Nepal

Arbeidernes Kommunistparti

Utgitt av Røde Fane kr. 30,-

Kvinnekamp i sari

Heftet er en del av et prosjekt gjennomført i regi av internasjonalt utvalg i AKP, med støtte fra Norad og Studieforbundet Ny verden.

Oslo, februar 1997

Trykk: Preutz Grafisk A/S, Larvik

Layout: Jo Ryste

Foto:

Side 32 Marte Brekke Michelet. Alle andre foto: Sissel Henriksen

ISBN:82-91778-02-7

Hftet kan bestilles direkte fra:

AKP

Osterhaus gate 27

0183 Oslo

Tlf: 22 98 90 60

Fax: 22 98 90 55

E-mailadresser:

Kjersti Ericsson:

kjersti.ericsson@jusit.uio.no

<http://home.sn.no/~jryste/kjerstie/index.html>

Sissel Henriksen:

shenriks@online.no

Marte Brekke Michelet:

michelet@feskar.net

raud.ungdom@feskar.net

Ettertrykk tillatt hvis kilde oppgis.

Innhold:

Forord.....	5
Generelt om Nepal.....	6
Kvinneorganisering og fagorganisering.....	7
På bunnen av verdens tak.....	10
Bønder uten makt.....	13
Brød eller roser	16
Hunder med blomsterkranser.....	18
Generelt om India.....	19
Men vær da naiv ! Still spørsmålet: Er denne lidelsen nødvendig?	20
Hvem er den indiske arbeideren ?.....	25
Chili mot slummafia.....	29
Barbie i India.....	32
Indisk kamp mot skjønnhetstyranniet.....	33
På besøk i virkeligheta.....	35

FORORD:

Høsten 1996 var forfatterne av dette heftet, Kjersti Ericsson, Marte Brekke Michelet og undertegnede på en studiereise til Nepal og India på vegne av AKP og Rød Ungdom. I forbindelse med studieturen deltok vi også på en kvinnekongress som ble arrangert i Kathmandu. Heftet er et resultat av inntrykk og opplysninger samlet på de tre ukene vi reiste rundt i Nepal og India. I tillegg har vi valgt å ta med noen dikt som vi syntes passet inn i sammenhengen.

Vi er stor takk skyldig til alle de nepalesiske og indiske kameratene som tok imot oss med internasjonalt selvfølgelighet, og villig delte sine erfaringer, kunnskaper og synspunkter med oss. Vi har med oss hjem bildene av masse flotte og sterke kvinner og menn som slåss for en bedre verden, og minner om spennende diskusjoner, sang og latter gjennom varme dager og seine kvelder.

På vårt besøk i virkeligheten ble vi stadig minnet om falskheten i det «bildet av de andre» vi så ofte får presentert gjennom media; bildet

av resignerte fattigfolk som passivt venter på hjelp fra Nord. For oss ble møtet med India og Nepal først og fremst møtet med kjempende kvinner og menn. Mennesker som med stor selvfølgelighet, og noen med nesten ufattelige personlige offer, har valgt kampens vei. Mennesker som midt i en beinhard virkelighet gjør det beste ut av dagen i dag, samtidig som de slåss for en bedre morgendag. Kvinner, menn og barn som lever, arbeider, elsker, ler og kjemper.

Samtidig ble møtet med India og Nepal også møtet med «den unødvendige samtiden». Slum-byene og alle dem som bodde på gata i Bombay, barnebrudene i Nepal, analfabetismen, de eiendomsløse kvinnebøndene, eksporten av ungdommer til bordeller, det økende skjønnhetstyraniet etter vestlig mønster.

Det er ikke en naturlov at verden skal se sånn ut. Virkeligheten kan endres. Og i kampen for å lage en verden der ingen folk er fattige og rike, der det blir like fint å jobbe som å danse, er det viktig med

kunnskap. Kunnskap om hverandres kamp, og støtte til hverandres kamp.

Kvinnene i India var svært interessert i våre erfaringer fra kampen mot skjønnhetstyraniet i Norge. Og for kvinnebevegelsen i Norge er det en styrke og en støtte å vite at også kvinner i India slåss mot missekonkurranser. Og at kvinnene i Nepal har en kvinneorganisasjon med 400 000 medlemmer som står i spissen i kampen for et demokratisk samfunn også for kvinner.

Prosjektet ble støttet av Norad-tilskudd gjennom Studieforbundet Ny Verden, og vi takker derfor også til Norad og Studieforbundet Ny Verden.

Vi håper at dette heftet kan være en liten dråpe i den veldige motstrømmen som må til for å skape et bedre liv for verdens kvinner.

Oslo, februar 1997
for AKP

Sissel Henriksen

Generelt om Nepal

Nepal ligger som i en vugge mellom de høyeste fjell i verden, langs kanten av det veldige Himalayamassivet. Her ligger Mount Everest (også kalt Sagarmatha og Chomolungma), som med sine 8848 meter over havet utgjør det høyeste punkt på jordas overflate.

Nesten en milliard mennesker betrakter Himalaya som et hellig sted, blant dem er tilhengerne av de to store verdensreligionene buddhisme og hinduisme. Fjellene ses på som boliger for guder og hellige, og for noen er de personifiseringen av gudene selv.

Himalaya er også kjent som tilholdssted for Yeti - den avskyelige snømannen, som ingen hittil har klart å bevise eller motbevise eksistensen av - og Yak-oksene, som så absolutt eksisterer og daglig yter et stort bidrag til å lette livet for menneskene i høye Himalaya. «Yak» og «Yeti» er da også navn som brukes flittig i markedsføringa av Nepal, enten det er som navn på hoteller eller på ulike produkter.

Areal/Geografi

Nepal har et flateinnhold på 145.391 km². Landet ligger inneklemt mellom India og Kina (Tibet), og strekker seg 885 km fra øst til vest. I gjennomsnitt er det 160 km bredt.

Nepal består overveiende av fjellterreng. 15 % av landet er oppdyrka, 13 % er grasbevokst, 31 % dekket av skog. Langs grensen til India ligger den fruktbare Teraisletta, som utgjør det rikeste jordbruksområdet i Nepal.

Religion:

Offisielt er 90 % av Nepals befolkning hinduer, 8 % buddhister og 2 % muslimer, men i virkeligheten er det nok flere buddhister, opp mot 25 %. Hinduisme og buddhisme overlapper hverandre i stor utstrekning; mange hinduer deltar i buddhistiske festivaler og besøker buddhistiske templer, og omvendt. Tradisjonelt har det vært lite konflikter mellom ulike religiøse grupper i Nepal.

Befolkning:

Nepal har 22 millioner innbyggere, halvparten under 21 år.

Hovedstaden Kathmandu har ca. 600 000 innbyggere. Befolkningstilveksten er på 2,7 %.

Etniske grupper:

Det finnes ca. 40 etniske grupper i Nepal; de største er Gurung, Limbu, Magar, Newar, Rai, Sherpa, Tamang og Tharu. De største kaste-gruppene er Brahmin og Chetri. Det bor 100 000 tibetanere og et stort antall indere i landet (Nepal har åpen grense mot India).

Språk:

Nepal har over 30 språk og flere dusin dialekter. De viktigste språkene er Nepali (offisielt språk, snakkes av 58 %), newari (3%), tibetanske språk (19%, særlig i fjellområdene), indiske språk (20%, særlig i Terai).

Statsform:

Nepal er et konstitusjonelt monarki. Flerpartisystem med generell stemmerett siden 1990.

Levekår:

Gjennomsnittlig levealder i Nepal er 52,6 år for kvinner og 55,4 år for menn.

Barnedødelighet: 145/1000 levende-fødte gutter, 150/1000 levende-fødte jenter.

Ett av seks barn dør før fylte 5 år. 40 % - 70 % under fattigdomsgrensen (for fattig til å skaffe seg den maten de trenger).

Lesekyndighet:

Prosentdel av befolkningen over 6 år som kan lese og skrive: Kvinner 25 %
Menn 53 %

Næringsliv/Økonomi:

Nasjonalprodukt per capita 180 \$, dette er blant verdens seks laveste. 90 % av befolkningen lever av jordbruk. Turisme og teppeeksport utgjør de største kildene til fremmed valuta.

Kilder:

«Reisen rundt i Nepal», Politikens Forlag A/S 1995
«Women in Nepal», Sabana Pradhan, ANWA Central Publication Department, Kathmandu 1995

Kvinneorganisering og fagorganisering

Av Sissel Henriksen

Kvinnene i Nepal lever under harde kår, men det betyr også at de har mye å slåss for.

Kvinnebevegelsen i Nepal har da også en historie de har all grunn til å være stolte av.

Det første forsøket på å organisere kvinner til kamp i Nepal var inspirert av Oktoberrevolusjonen i Sovjet i 1917. Noen kvinner fra politisk aktive familier samlet seg og dannet en kvinnekomite for å kjempe mot det herskende regimet i Nepal, Rana-autokratiet som da hadde hatt makten i 104 år. Denne første kvinneorganiseringa «Adarsha Mahila Sanaj» («Kvinnenes Ideelle Selskap») hadde som formål å skape sosial og politisk bevissthet hos de nepalesiske kvinnene.

I 1948 ble «Nepal Womens Organization» stiftet. Ved siden av allmenne velferdskrav for kvinner la de også stor vekt på å øke den politiske bevisstheten blant kvinnene.

Etter Rana-regimets fall og framveksten av et begynnende demokrati i 1951 ble flere politiske partier stiftet, og kvinneorganisasjonene knyttet seg til ulike partier.

Panchayat-styret

Det vaklende demokratiet som ble etablert i 1951 ble av kort varighet. Den gamle kongen døde i 1955, og ble etterfulgt av sin sønn, kong Mahendra, som i desember 1960 innførte direkte styre, mens han utformet en ny forfatning basert på sin oppfatning om at vestlig parla-

mentarisk demokrati ikke ville fungere i Nepal. I stedet innførte han et Panchayat-system. Dette var bygd på den tradisjonelle hindumodellen med et femmanns landsbyråd, som i seg sjøl ikke behøver å være udemokratisk.

Men det nepalesiske panchayat-systemet forbød all opposisjon, og ga kongen svært stor makt. Systemet innebar lokalt valgte partiløse ledelser på alle nivåer, dvs i valgkrets, landsby, distrikt og sone, og også en nasjonal Panchayat-forsamling til å ratifisere beslutninger tatt av et ministerråd utnevnt av kongen.

Kong Mahendra døde i 1972 og ble etterfulgt av sin sønn, kong Birendra, som fremdeles er konge i Nepal. Kong Birendra endret forfatningen i 1980 etter en nasjonal folkeavstemning.

Med opprettholdelse av et ettpartisytem ga den nye forfatningen mer makt til et parlament, som ut-

nevnte regjering og statsminister, dog fremdeles kun med kongens godkjennelse.

I løpet av det 30 år lange partiløse Panchayat-styret (1960-1990) var all politisk aktivitet og uavhengig kvinneorganisering forbudt. Likevel fortsatte opposisjonen sin kamp mot det undertrykkende politiske systemet. Kvinner sluttet seg i store mengder til denne kampen. De drev illegalt organisasjonsarbeide, trosset politi og fengslinger, og organiserte store demonstrasjoner mot regimet og for flerpartisystem. I april 1990 ble de demokratiske kreftene for sterke for regimet, og et flerpartisystem ble formalisert i novemberforfatningen 1990, med påfølgende frie valg i mai 1991.

Undergrunnsorganisering

All Nepal Women's Association (ANWA) ble stiftet i 1950. Helt fra begynnelsen av har de kjempet mot alle typer kvinnediskriminering på sosiale, økonomiske, juridiske og

Illustrasjon fra «tegnserieheftet» som GEFONT har lagd for å rekruttere kvinner

Over: Sentrale damer i kvinneorganisinga i Nepal. Fra venstre Sujita Shakia, som jobber med organisering av kvinner i GEFONT, Rabda Gyawali aktivist i ANWA, Sabana Pradhan leder i ANWA

politiske felt. Etter innføringen av Panchayat-styret i 1960 ble også ANWA forbudt. I løpet av de 30 årene de jobbet illegalt under Panchayat-styret reorganiserte de organisasjonen samtidig som de mobiliserte kvinnene til kamp mot alle former for vold mot kvinner, kvinnehandel/prostitusjon, ulikeverd og sosial urettferdighet. Rundt 1981 hadde de klart å reorganisere seg fullstendig, men var først i juni 1990 i stand til å avholde sitt første landsmøte.

ANWA spilte en svært viktig rolle i kampen for å styrte det totalitære Panchayat-regimet. Kvinner fra alle felt; bønder, arbeidere og husmødre sluttet seg til den demokratiske bevegelsen. Undertrykkelsen av opposisjonene var hard. Mange kvinner ofret livet i kampen for demokratiet, og utallige kvinner ble mishandlet og satt i fengsel. Vi møtte noen kvinner fra en av lærernes fagforeninger, som kunne fortelle om hvem som hadde fått armene brekt og hvem som hadde vært i fengsel sammen. Historier om fengslinger hørte vi for øvrig fra svært mange av de kvinneaktivistene vi møtte.

Harde kår for kvinner

Nepal er ett av de få landene i verden der kvinner har kortere levealder enn menn. Gjennomsnittlig levealder er 52,6 år for kvinner og 55,4 år for menn.

Kvinner i Nepal har ikke eiendomsrett og ikke rett til å arve eiendom hvis de ikke fremdeles er ugifte når de fyller 35 år.

Jenter jobber mer enn gutter (noen ganger mer enn dobbelt så mye) i alle aldersgrupper. Arbeidsbyrden øker med alderen. Et jentebarn får også mindre del både av mat og omsorg enn brødrene. Og mindre skolegang; 53 % av den mannlige befolkningen over 6 år kan lese og skrive, mens bare 25 % av kvinnene har fått lære dette.

Barneekteskap er et stort hinder for at jentene skal få utdanning, og også en trusel mot kvinners helse. 7 % av jentene i Nepal er gift ved 10 års alder. 9,4 % av guttene og 22,5 % av jentene gifter seg før de fyller 14 år. Dette medfører blant annet at unge kvinner blir gravide og føder barn før kroppen deres er fullt utviklet, noe som igjen bidrar til å øke både barnedødeligheten og dødeligheten for kvinnene. 7000 nepalesiske kvinner dør årlig under

fødsel.

Et særegent problem er eksporten av unge jenter til prostitusjon i nabolandene. En regner at rundt 5000 nepalesiske jenter årlig blir prostituerte, 20 % av dem er under 16 år.

400 000 medlemmer

I dag oppsummerer derfor ANWA at sjøl om det er demokrati i Nepal, er det fremdeles langt fram for kvinnene. Med sine 400 000 medlemmer er ANWA ei viktig kraft for å slåss for bedre kår for Nepals kvinner, og arbeidsfeltet og kravene deres favner bredt.

ANWA krever sosial sikkerhet og sysselsetting og like rettigheter for kvinner på alle felt i samfunnet. De krever økt makt til kvinner på alle områder. De krever stopp av kvinnehandel, og de slåss for å konsolidere demokratiet, for frihet, likhet og sosial rettferdighet.

I sitt basisprogram slår de fast at ANWA for å nå sine mål vil organisere de brede massene av kvinner og stille seg i spissen for en kontinuerlig bevisstgjøringskampanje, samt sloss sammen med kvinnene for følgende:

*Kjempe mot flerkoneri, barneekteskap, prostitusjon, voldtekt og konemishandling.

*Organisere kurs for å bekjempe analfabetisme blant kvinner og på denne måten bidra til at de blir bevisst sine rettigheter.

*Organisere diskusjoner, symposier og studiesirkler om forskjellige sosio-økonomiske tema med sikte på å gi kvinnene et videre perspektiv.

*Kjempe for å bedre lovverket, bedre arbeidsmiljølovgivningen, bedre arbeidsforholdene for kvinner, bedre lønn, organisert barnepass og lik lønn for likt arbeid.

*Presse regjeringa til å iverksette konstitusjonelle tiltak for kvinner i

tråd med FNs retningslinjer.

*Drive gratis helsekampanjer for å gjøre kvinnene mer bevisste på hygiene og andre helseproblemer.

*Opprette kontakt med kvinner fra andre land, og støtte dem i deres kamp for kvinnefrigjøring og frihet.

Organisering av analfabeter

Å drive organisasjonsarbeid blant analfabeter stiller store krav til aktivistene. Med en analfabetisme på 75 % blant kvinnene er det ikke bare å stille seg opp og dele ut løpesedler. For å være en god organisator er det nyttig å være flink til å synge, og det kommer også godt med å være en brukbar skuespiller, får vi høre. Budskapet til organisasjonen spres gjennom sanger, og små rollespill/sketsjer er også flittig brukt. Når organisatorene driver alfabetiseringskampanjer har dette sjølsagt to formål; Det ene er å lære kvinnene å lese, det andre er å spre politikken til organisasjonen og vinne oppslutning fra kvinnene, og organisere dem.

GEFONT

«The General Federation of Nepalese trade unions» GEFONT, er ei revolusjonær hovedsammenslutning som ble stiftet på slutten av Panchayat-regimet, i 1989, etter ulike forsøk på å stifte fagforeninger helt tilbake til 1947.

GEFONT er den største hovedsammenslutningen i Nepal. Av de totalt 995 registrerte lokale foreninger i 1995/96 var 515 tilknyttet GEFONT, samtidig som de organiserer 16 landsomfattende foreninger.

GEFONT samler fagforeninger som organiserer arbeidstakere på en rekke felt. De har fagforeninger for teppearbeidere, hotell- og restaurantarbeidere, arbeidere på teplantasjer, søppeltømmere, elektrikere, malere, rørleggere, jordbruksarbeidere, tekstilarbeidere. De har

til og med en egen forening for dem som jobber med å organisere turene til rike turister i Nepals storlagne fjell; «Trekking Workers Association of Nepal». Og «Kamaya Liberation Forum Nepal» tilbyr særegen organisering for de «livegne» jordbruksarbeiderne - landløse arbeidere som er bundet av gjeldsbånd de aldri blir kvitt til å være billig arbeidskraft for godseiere.

Organisering av utenlandsarbeidere

Også i utlandet organiserer GEFONT nepalesiske arbeidere. Svært mange nepalesere forlater Nepals vakre, men karrige fjell for å bli gjestearbeidere i Korea, Japan, Indonesia, Kuwait. Mange kan ikke språket i det landet de kommer til, og har stor nytte av fagforeningsorganisasjoner som snakker deres eget språk, eller i alle fall et språk de kan. Og at fagorganisering trengs blant emigrantarbeiderne er det liten tvil om. Ofte tar arbeidsgiveren passene deres, slik at de er mer eller mindre avhengig av hans velvilje for å få slutte/reise heim. De bys ofte dårlige og helseskadelige arbeidsvilkår og mange kommer hjem igjen med en arm eller fot for lite.

Mange oppholder seg illegalt i de landene de arbeider, og blir forfulgt av politiet av den grunn. Fjorårets septemberutgave av GEFONTs offisielle publikasjon «Workers News» skriver om et stiftelsesmøte for en lokalforening for nepalesiske arbeidere i Singapore i august-96. I artikkelen fortelles det at nesten 1000 arbeidere hadde blitt arrestert av politiet og rundt 500 av dem fysisk mishandlet. Arbeiderne krevde at de nepalesiske myndighetene skulle inngå en formell avtale med styresmaktene i Singapore om arbeidskrafteksport. På møtet deltok også Binda Pandey, som jobber for GEFONT med å organisere nepalesiske arbeidere i Hong Kong. Hun

poengterte at organisering er et viktig middel for å løse emigrantarbeidernes problemer, og orienterte om situasjonen for andre nepalesiske arbeidere i Øst- og Sørøst-Asia

Tegneserier for fagorganisering

GEFONT driver også kampanjer mot barnarbeid i samarbeid med bl.a. ILO, og de jobber for bedre kår for kvinnelige arbeidere. De har ei egen avdeling; «Central Women Workers Department» som jobber med bevisstgjøring av kvinner og for bedre arbeidsforhold for kvinner.

GEFONT har lagd en rekrutteringsbrosjyre spesielt innretta på kvinnene. Den tar hensyn til den store andelen analfabeter, og er derfor lagd som tegneserie, med ei smal stripe tekst på engelsk og nepali. Brosjyren tar opp ulikebehandlinga av kvinner fra fødselen av, hvordan de får ulik mulighet til utdanning, ulik lønn for likt arbeid, mangler barnepass når de må gå på jobb, blir utsatt for barneekteskap og seksuell trakassering.

«Tegneserieheftet» fokuserer også på et såpass vanskelig tema som uønska seksuell oppmerksomhet på arbeidsplassen - et tema som ofte har vært vanskelig nok å få reist i fagforeninger i land som Norge, som gjerne liker å se seg sjøl som svært så fremskredne når det gjelder kvinnepolitikk.

Kilder:

Informasjonsbrosjyre fra All Nepal Women's Association (ANWA).

Informasjonsbrosjyre fra General Federation of Nepalese Trade Unions (GEFONT)

«Reisen rundt i Nepal», Politikens Forlag A/S 1995

«Women in Nepal», Sahana Pradban, ANWA Central Publication Department, Kathmandu 1995.

Trykt i kvinnejournalen 1-97

På bunnen av verdens tak

Av Kjersti Ericsson

Flyet fra Dehli til Katmandu er fullt av fjellstøvler. Men jeg er ikke på vei til en trekking-tur. I stedet møter jeg dem som organiserer sherpaene. Og jeg prater med representanter for den lokale fagforeninga på det flotteste hotellet i Pokhara, et av de hotteste turiststedene i Nepal. Det er en kommunistisk fagforening som organiserer 83 % av dem som arbeider på hotellet. Et annet medlem av kommunistpartiet i samme by forteller meg at han står i et reisebyrå hele dagen og gjentar om og om igjen: «Nepal is beautiful. The mountains are good for climbing and trekking. We will arrange the tour for you.» Resten av døgnet arbeider han for å forandre dette landet til et samfunn der det ikke er turistene, men den fattige og utplyndrede nepalesiske befolkninga som spiller hovedrollen.

Men verken sherpaer, kelnere eller reisebyråfunksjonærer er aller nederst i det nepalesiske samfunnet, som er ett av verdens fattigste. Aller nederst er kvinnene, og de deltar lite i turistindustrien. Når vi spør medlemmene i Nepals «kvinnefront», ANWA, om hvorfor, får vi dette svaret: Kvinner har ikke nok sjøltillit. Religiøse forestillinger gjør det vanskelig for dem å forlate hjemmet for å ta seg arbeid. De har ikke penger til å starte egen business. De er fysisk svakere enn menn, og kan ikke dra på trekking. Dessuten er klesdrakten et hinder, ler de og peker først på sine nydelige sarier og deretter på våre vestlige jeans og T-skjorter: Vi går ikke i «scientific dress», som dere. På vei gjennom byen i buss får vi imidlertid et lite tegn på at også kvinner er

tiltenkt en rolle i turistindustrien: En stor plakat reklamerer for skjønnhetskonkurransen «Miss Pokhara».

Gammelt og nytt livegenskap.

Mer enn 90 % av det nepalesise folket arbeider i jordbruket. Kvinnene står for over halvparten av jordbruksarbeidet. De deltar både i produksjon og bearbeiding av produktene. Men det er ikke de som bestemmer hva som skal gjøres med avlinga. Mennene avgjør hva som skal gå til eget bruk og hva som skal selges. Og det er mennene som tar pengene og bestemmer hvordan de skal brukes. Kvinner har heller ikke rett til å arve jord. Men dette er en av de store kampsakene til kvinnebevegelsen i landet. I 16 år har de kjempet for kravet om arverett uten å nå fram. Til slutt la de saken fram for høyesterett, og vant. Høyesterett påla regjeringa å fremme et forslag i parlamentet om arverett for kvinner. Forslaget har ennå ikke vært oppe til behandling, og kvinnene venter spent på utfallet. Kvinner i mange ulike organisasjoner har gått sammen og laget pressgrupper som har arrangert demonstrasjoner over hele Nepal. Og hvis lovforslaget ikke går igjennom, skal de demonstrere igjen og igjen!

Mange kvinner (og mange menn) har imidlertid ingen jord å arve. I den mest fruktbare delen av landet, Terai, eies jorda av store godseiere, og en del av befolkninga er i praksis livegne: De må gi fra seg meste parten av avlinga til godseierne og kan bare beholde en liten del sjøl. Godseierne har bundet dem til seg gjennom gjeldsforhold som de aldri kan komme seg løs fra. Andre er

eiendomsløse landarbeidere. De er «fri» til å gå hvor de vil. Mange, også kvinner, bruker denne «friheten» til å søke lykken i byen eller som fremmedarbeidere i land som Sør-Korea og Malaysia, eller i Midt-Østen. Det gjør også en del av dem som eier jorda si sjøl, i de fattige og karrige fjellområdene, der hardt slit bare gir én risavling om året. Men drømmen om lykken forvandler seg til et mareritt i praksis.

Nepalesiske fremmedarbeidere tjener bare en brøkdel av vertslandets egne arbeidere, og arbeidsforholdene er fryktelige. Det er ikke uvanlig at de kommer hjem som krøplinger. Ofte kan de ikke sjøl bestemme når de vil reise hjem, for arbeidskjøperen konfiskerer passet deres. Slik blir de livegne hos en utenlandsk kapitalist. Hjemme i landsbyen er det bare gamle folk og de aller yngste igjen. Jordbruket lider, fattigdommen øker, og de yngste drar ut når de blir gamle nok. Slik skapes en ond sirkel, eller retttere en ond spiral.

Det føydale åket.

Ett faktum forteller det meste om hvordan leveforholdene er for dem som befinner seg på bunnen av verdens tak: Nepal er ett av de tre landene i verden der levealderen er lavere for kvinner enn for menn. Ei nepalesisk jente kan ved fødselen vente å nå en levealder på 52.6 år, mot 55.4 for gutter. Men mange overlever ikke spedbarnsalderen. Og jentene som overlever får snart merke at de ikke er like mye verdt som brødrene sine. De får mindre mat enn guttebarna.

Underernæring og feilernæring er en hovedårsak til dødelighet og

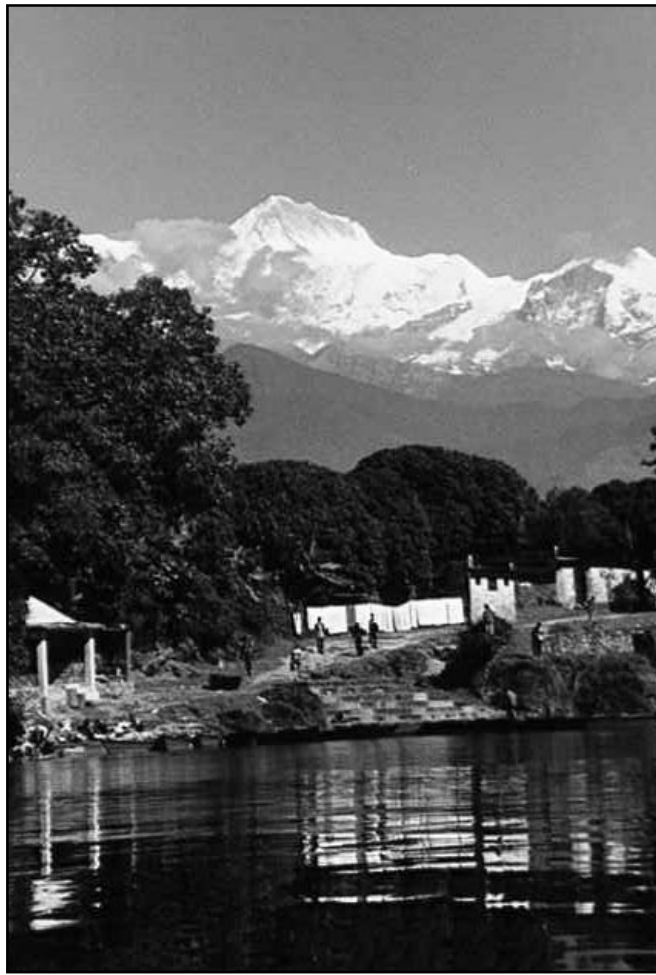
sykdom blant jenter og kvinner. En annen årsak er skader og problemer i forbindelse med svangerskap og fødsler. 850 mødre pr. 100 000 levende fødte barn dør, dette er ett av de høyeste tallene i verden. Kvinner har ingen mulighet til sjøl å bestemme hvor mange barn de vil ha, og helsestellet på landsbygda er nærmest ikke-eksisterende. Over 90 % av kvinnene har ingen kontakt med helsepersonell under svangerskap og fødsel.

Når de er 14 år gamle er en fjerdedel av nepalesiske kvinner gift, noen anslag går ut på at dette gjelder hele 40 prosent. 7 prosent er gift allerede i ti-årsalderen. Loven sier riktignok at minimumsalderen for giftermål er 14 for jenter og 18 for gutter ved arrangerte ekteskap. Dersom paret gifter seg av kjærlighet og etter eget valg, er ekteskapsalderen 18 for kvinner og 22 for menn. Men barneekteskap handler om økonomi, og økonomiske transaksjoner lar seg sjelden stanse av lovgivning. Å få ei svigerdatter i huset betyr verdifull arbeidskraft for mannens familie. Når ei lita jente er gammel nok til å arbeide, er hun også gammel nok til å gifte seg.

Mishandling og prostitusjon.

Det er sed og skikk at mannen har rett til å slå kona. Seksualisert vold er utbredt. Det finnes ingen effektive lover mot voldtekt og salg av kvinner til prostitusjon. Årlig blir over 5000 kvinner tvunget inn i prostitusjon, tjuv prosent er jenter under 16 år. Mange blir sendt til India eller andre fremmede land. I det siste har også moderniseringas «velsignelser» gjort sitt inntog i tillegg til de tradisjonelle: Som vi observerte i Pokhara er skjønnhetskonnkurransene på vei inn. I Katmandu kan en også få kjøpt pornografi, får vi vite.

Også kvinnelige arbeidere er utsatt for seksualisert vold. En

Bildet: Pokhara er et av de «botteste» turiststedene i Nepal

forskningsrapport om forholdene i teppeveriene viste at hele 45 prosent av kvinnene der hadde opplevd seksuell trakassering.

Det er riktignok ikke mange kvinner som har lønnsarbeid. Det eneste yrket med en overvekt av kvinner er hushjelp-yrket. De yrkene som krever høyere utdanning eller fagopplæring er nesten utelukkende forbeholdt menn. Nesten en tredje

del av kvinnene er helt uten skolegang, og bare 25 % kvinner og jenter over 6 år kan lese og skrive, sammenliknet med 53% av menn og gutter. Hovedårsaken til at jenter ikke får gå på skolen, er at de må delta i husarbeid og annet arbeid hjemme.

Men tall forteller ikke alt. De forteller ikke hvordan kvinnene alltid må gå ærbødig bak mennene. Og de forteller ikke om de

seremoniene gifte kvinner daglig må gå igjennom: hvordan de må knele foran ektemannen og kysse føttene hans. Kvinner er avhengige av menn og blir kontrollert av dem. De slipper aldri unna: En nepalesisk kvinne blir kontrollert av faren når hun er barn, av ektemannen når hun gifter seg og av sønnen sin i alderdommen. Den føydale kulturen gjennomsyrrer samfunnet, og det går knapt et minutt i døgnet uten at Nepals kvinner blir minnet om at de er annenrangs mennesker.

Men tall forteller heller ikke om kvinnenes motstand og organisering. Det parlamentariske demokratiet i Nepal er ganske nytt, og ble vunnet i en tretti års lang kamp mot diktaturet. Under diktaturet var alle slags folkelige organisasjoner forbudt. Men kvinnene deltok aktivt i kampen, som seiret i 1990. Nå slåss de videre for at demokratiet også skal gjelde dem. De vil ha

rett til eiendom, de vil ha utdanning, de vil ha helsestell, de vil ha slutt på den seksualiserte volden. Og de vil delta i politikken for å slåss kravene sine igjennom. Foreløpig er det riktignok bare 3,4 % kvinner i det nasjonale parlamentet, og nesten ingen i de lokale folkevalgte forsamlingene. Men kvinnene finner måter å organisere seg på. Mellom Pokhara og Katmandu blir for eksempel busen vår stoppet av en flokk med kvinner som sperrer veien. De bærer en stor transparent og forlanger «bompenger» av alle som passerer. Det er kvinner som har dannet ei gruppe for å slåss mot mishandling og alkoholmisbruk, og finansierer virksomheten sin på denne måten. For én gangs skyld betaler vi bompenger med glede i visshet om at de går til et fornuftig formål!

Kvinnene i Nepal har lagt ut på sin lange marsj. Og i dette fjell-landet er motbakkene brattere en de fleste andre steder. En grytidlig morgen tar vi oss opp på Sarangkot, i nepalesisk sammenheng en liten baktepp på 1600 meter. Der venter vi på soloppgangen over Annapurna-massivet, en del av Himalaya-kjeden. På vei ned igjen treffer vi vannbærerskene, som klatrer opp den bratte åssida med veldige bærer på ryggen. De bærer børen i et stramt bånd over panna. Men de er seige og sterke - et bilde på Nepals kvinner som møysommelig, men med stor besluttsomhet kjemper seg opp fra bunnen av verdens tak.

Trykt i Klassekampen 29.11.96

Over: Asta Laxmi er en av kvinnene som har kjempet hardt for demokrati i Nepal. Under diktaturet drev hun illegalt organisasjonsarbeide i et avsidesliggende område i Nepal i 16 år.

Bønder uten makt

Av Sissel Henriksen

Den nepalesiske bonden går i sari. 95 prosent av kvinnene og 75 prosent av mennene i Nepal er avhengig av jordbruket. Offisielt utgjør kvinnene 57 prosent av de som arbeider i jordbruket.

Når vi reiser rundt i Nepal ser vi dem overalt. Kvinnene med bære-
reima rundt hodet som holder på plass de enorme kurvene de bærer på ryggen. Kvinnene som bærer kurver fulle av gress, halm, brensel, korn. Kvinnene som skjærer ris på markene med små raske, blanke sigder. Kvinnene som bærer store bunter av risen de har kuttet og stabler dem opp i runde såter på jordene. Kvinnene som med grasløse bevegelser og lynende hurtighet kaster riskornene i en gyllen strøm opp i luften fra runde fat for å trekke det. Kvinnene som sprer riskornene utover bakken for å tørke det i sollyset foran husene sine. Kvinnene som bærer vann og vannrismarkene i det svinnende dagslyset. Kvinnene som rusler opp fra åkerlappen i kveldinga med noen rotfrukter i hånda. Hjem til husene der maiskolbene som skal bli såkorn henger i lange rekker under takskjegget som kjeder med hvite kremmerhus.

Mennene er der, de også. Men vi ser færre av dem. Vi ser dem bak et tospann med okser mens de møysommelig pløyer markene. Eller på en tohjulstraktor putrende langs veiene. Vi ser dem gå heim fra markene i tussmørket. Vi ser barn jage flokker av vannbøfler og geiter langs veier og elver. Og vi ser unge gutter som bærer vann til rismarkene sammen med kvinnene.

Vi ser at de arbeider, og vi ser resultatet av arbeidet deres. Vi ser rismarker der risen er skåret og ligger

Venstre:

Når vi ser de møysommelig oppbygde terrassene, kan vi ane alt arbeidet som ligger bak.

i ryddige rader for å tørke. Vi ser alle de møysommelig oppbygde terrassene i det stupbratte terrenget. Vi kan bare ane hvor mange generasjoners slit det har tatt å bygge opp dette jordbrukslandskapet.

Bønder uten jord

Kvinnene i Nepal har ikke eie-
domsrett til jorda, og heller ikke arverett. Bare hvis en kvinne fortsatt er ugift ved fylte 35 år kan hun arve jord eller annen eiendom. At mennene eier jorda betyr også at bondekvinnene ikke har noen rettigheter til å bestemme over det de sjøl produserer; ingen rett til å selge/distribuere produktet.

«Nepal er et halvføydalt, halvkolonialt land». Denne setninga dukka stadig opp under vårt besøk i Nepal. Men hva betyr det egentlig? Hva slags halvføydalisme snakker vi om? Er bondene leilendinger? Livegne? Og hva med sjøleierende bønder? Kalpana Rijal, leder for «Center for

womens Right and development» forklarer:

- Mer og mer jord blir eid av jordeiere, og de jordløse som arbeider for dem må gi mesteparten av produksjonen til jordeierne. 8 prosent av befolkninga eier mesteparten av den dyrkbare jorda, spesielt i Nepals kornkammer, den fruktbare Terailletta langs grensen til India. I fjellene er det mer vanlig at folk sjøl eier jorda, men der er det lav produktivitet av jorda.

14 - 15 prosent av befolkninga er leilendinger. Gjeldsslaveri binder dem til jordeieren. Barna arver gjelden etter foreldrene. De er født i gjeld og dør i gjeld. Og jordeierne fikser på regnskapene og føyer til en null her og der slik at summen de skylder alltid er større enn det de betaler.

Jeg tenker på mine egne forfedre og væreierne i Nord-Norge. Har

hørt historia før. Et annet land, ei anna tid.

Vakker natur er ikke nok

Vi kjører buss fra Pokhara til Kathmandu. Ei bussreise på Trollstiliknende veier gjennom et omskiftelig landskap.

Jeg ser ut på det veldige landskapet. Den grønngrå elva, den grå, steinete elvebredden, dypgrønt kratt i skråningen opp mot de gyllengule åkrenes rutemønster. Bak åkrene mørkegrønne åser som runder seg mykt mot en bakgrunn av snødekte Himalaya-fjell som farges rødgylne av en synkende sol mot en mattblå kveldshimmel.

Jeg snur meg til nepalesiske Sujita og sier: - Dere har et eventyrlig vakkert land!

- Ja, svarer hun lavt, -men altfor mange kan ikke nyte skjønnheten. De er fattige, syke, har ikke mat. Jeg vet at hun har bare så alt for rett. 40 prosent av befolkninga i Nepal er under fattigdomsgrensen. Og kvinnene er aller nederst.

- Er det et problem i Nepal også at ungdommen flytter fra landsbygda og inn til byene? spør jeg.

- Ikke bare til byene, de flytter til andre land. Til Korea, Indonesia, Kuwait. Og tilbake i landsbyene blir de gamle, kvinner og barn, svarer Sujita.

Igjen ei kjent historie. Fra Afrika, Frankrike, Norge. Landsbygda avfolkes, byene vokser. Og jordbruksland det har tatt generasjoner å dyrke opp forfaller. Mens stadig flere sulter.

Senere, i Kathmandu spør jeg husverten vår, Milan, om det samme.

- Man kan jo forstå at de ønsker å dra fra fattigdommen i de utarma landsbyene, sier han.

- Det er menneskelig å prøve å skaffe seg et bedre liv, flere materielle goder. Problemet er bare at de oftest ikke får det så mye bedre der de kommer. De blir billig arbeidskraft i underbetalt industri. Mange kommer ut for arbeidsulykker og mister armer eller bein.

Arbeidsgiverne har ofte passene deres, og om de ønsker å reise heim er heller ikke det så enkelt. De sender heller ikke penger heim for å utvikle landsbyene de kommer fra. Det hadde kanskje vært bedre for alle parter om de hadde blitt her og prøvd å forbedre jordbruket i landsbyene de kommer fra.

- Men hva kan gjøres for å forbedre jordbruket?

- En omlegging til å dyrke andre sorter avlinger hadde vært en forbedring. Du veit at her i Nepal spiser vi alle mye ris, og derfor ønsker tradisjonelt alle å dyrke ris. Men den karrige jorda i fjellene egner seg dårlig for ris. Man får bare en avling i året, og må jobbe mye for å få denne. Ris trenger mye vann, og vannet må ofte bæres lange veier. På Teraisletta er det enklere å dyrke ris, der er jorden rikere og en får to avlinger årlig. Hvis bøndene i fjellene kunne dyrke f.eks. appelsiner som er enklere å dyrke der, kunne de selge disse og kjøpe ris fra de stedene der det er lettest å dyrke ris. Ei slik omlegging av jordbruket fra naturalhusholdning ville føre til økt velstand, sier Milan.

Men kanskje også til ytterligere ei forskyvning av makta i mannens favør? Når det er mannen som eier jorda og får pengene når grøden selges blir spørsmålet om han vil bruke pengene til å kjøpe ris til familien eller til noen av alle de moderne, spennende tingene fra den vestlige verden som flommer inn over Nepal sammen med økt turisme og åpner grenser.

Lys og varme

Vi kjører inn mot Kathmandu mens mørket velter inn over landet. En veldig stjernehimmel hvelver seg over Verdens tak. I de mørke åsene rundt oss tennes også små stjerner. Små blinkende lys som hver og ett forteller oss at her bor det mennesker. Langs veien ser vi folk samle seg i hus, hytter og skur med åpning mot veien vi kjører på. Flammende bål i leirovner og under gryter forteller at dagens siste måltid er underveis. Folk samler seg rundt bord og benker, opplyst av det myke oransje lyset fra lamper og stearinlys, eller det skarpe hvite lyset fra petromaxer. Her og der kjører vi forbi ett og annet hus med elektrisitet, eller små klynger av butikker rundt en bensinstasjon opplyst av elektriske neonlusrør.

Jeg ser på det tette mørket rundt bussen, og på de små blinkende lysene oppe i åsen. Jeg tenker på hva det betyr for livet ditt om du har elektrisitet eller ikke. Hvordan døgnrytmen må følge dagslyset hvis du ikke har strøm. Opp ved daggry, heim når mørket faller på. Tenker på at slik var det heime også for bare 40-50 år siden. Heimbygda mi fikk elektrisitet i 1957. Før det brukte de oljelamper og petromaxer til lys.

Tenker på meierimelkespannene jeg har sett stå langs veiene og vente på å bli hentet til meieriet på samme måte som i Norge før rørmelkanleggene og tankhentinga tok over.

Tenker på tohjulstraktorene som putrer langs veiene her, og som er nesten samme type som den far min kjøpte på 60-tallet og som letta arbeidet på småbruket heime så mye. Føler at jeg er på reise i tredje verden og i min egen historie. Tenker på kommentaren fra indiske Aparna da jeg nevnte dette for henne:

Over: Risdyrking krever mye vann. Her får kvinnene hjelp til vannbæringa av en unggutt.

- Men det stemmer jo helt. Den teknologien dere ikke har bruk for lenger sender dere til oss. Vi ligger 40 år etter dere i teknologi.

Jeg vet at hun har rett. For selv om jeg ser likheter med Norge i en ikke altfor fjern fortid, ser jeg også at forskjellene er enorme. Mens mine nordnorske formødre bar vann og tente oljelampa i en verden der det bare var de store byene som hadde elektrisk strøm og innlagt vann, lever de nepalesiske kvinnene på landsbygda uten strøm og vann i dataalderen. De lever under føydale levekår i en verden der alt de treng-

er for å gjøre livet lettere faktisk fins, like utafør stuedøra, i deres eget land. Noen av dem tenner sine oljelamper langs en motorvei der turistbussene dundrer forbi. Andre bor i avsidesliggende landsbyer der de må gå til fots i flere dager for å komme til nærmeste vei. I Pokhara var fremdeles hjulet ukjent da det første flyet landet der i 1952, og den første oksekjerra kom dit med fly i 1960.

Infrastruktur og skattelette

Det er ikke vanskelig å skjønne at Nepal trenger sårt til utbygging av infrastrukturen. Landet trenger vei-

er, de trenger å få utbygd mer av de vannkraftressursene de faktisk har. Nepal er et fattig land, og de trenger hjelp. Men er alle hjelpere gode hjelpere?

Tilbake i Norge leser jeg om en ny skatteavtale mellom Norge og Nepal. Jeg leser at avtalen er kommet i stand etter initiativ fra Statkraft, som sammen med Kværner og ABB er involvert i finansiering, prosjektering og utbygging av et vannkraftverk i Nepal. Avtalen skal hindre dobbelt beskatning av norske bedrifter som investerer i Nepal, men det åpnes også for at bedriftene kan få fradrag i Norge for skatt som heller ikke er betalt i Nepal.

Nepal er et av verdens fattigste land, og kunne sjølsagt trengt skatteinntektene fra de norske bedriftene. Men er det noen som tror at Nepal kan tillate seg å presse hjelpene hvis de ønsker å vri seg unna skatt i Nepal? Gunstige skatteavtaler er et av midlene land som Nepal må ty til for å lokke utenlandske investorer til landet.

Jeg tenker på aksjonærene i Kværner og ABB. Og jeg tenker på kvinnene rundt oljelampene i Nepals karrige landsbyer. De har sin kamp å kjempe. Men det har jamen vi som lever i den oppadstigende imperialismakta Norge også, hvis vi med noen rett skal kunne snakke om internasjonal solidaritet.

Trykt i Klassekampen 06.12.96

Brød eller roser

Av Kjersti Ericsson

Hva snakker revolusjonære kvinner fra alle verdenshjørner om når de samles til konferanse i Katmandu, med Himalayas snøfjell som en svevende åpenbaring i disen over byen? De snakker om hvordan verden er for kvinner i dag.

«Hvorfor må dere gi hverandre roser og nelliker hele tida? Slutt med det!» sier Srilata fra India til oss fra Europa. I hennes land blir nemlig jorda tatt ut av matproduksjon og brukt til å dyrke blomster for eksport. For Indias kvinner er altså spørsmålet: «Brød eller roser?» Srilata snakker også om hva slags taktikk en skal ha overfor det utallet av utviklingsorganisasjoner, såkalte NGOs (non-governmental-organisations), som opererer i India med prosjekter for kvinner. De fleste av disse organisasjonene har som mål å fremme verdensbankens politikk, og prøver å ta brodden av kvinnekampen ved å binde kvinnene opp til sine egne prosjekter. De er imperialismens nye misjonærer, mener Srilata. Andre kan mobiliseres for fronten mot verdensbanken og IMF. Men Srilata sjøl er defintivt AGO (anti-government-organisati-on)!

Det kurdiske folkets sorg og fortvilelse lever i de kurdiske kameratens svarte øyne, sjøl når de spøker og ler. I livet deres er det ikke plass til annet enn kampen. Laxmi, også fra India, har nettopp kommet fram fra 26 år under jorda. De store jordeierne har sine egne leiesoldater, og nøler ikke med å bruke dem mot folk som organiserer fattigbønder til opprør. Mot kvinner tas gjerne voldtekt og annen seksuell tortur i bruk i tillegg til det menn blir utsatt for. En lavkaste-kvinne som prøvde å stille til valg til et lokalt landsbyråd, ble kledd naken av høykastemenn og para-

dert gjennom landsbyen. Slike sanksjoner mot kvinneaktivister er ikke uvanlige.

Tyske Sabina forteller om hvordan kvinnene deltar i kampen mot Kohls kriseprogram. Vi fra Norge skildrer kvinnes viktige rolle i motstanden mot EU-medlemskap, og får begeistrede tilrop fra filippinske Anaia: «Ett sted må det stoppe!» Også folket på Filippinene har fått merke markedsliberalismens og frihandelens «velsignelser». Eksport av arbeidskraft er nå den viktigste kilden til utenlandsk valuta for Ramos-regimet. 55 prosent av fremmedarbeiderne er kvinner, som i hovedsak arbeider som hushjelper eller «entertainers» (et forskjønnende ord for prostituert). Det nepalesiske vertskapet framhever det enkle faktum at Nepal er ett av de tre landa i verden der levealderen er lavere for kvinner enn for menn, noe som sier det meste om kvinnes situasjon. Og 74 år gamle Joan, atomfysiker som deltok i arbeidet med verdens første atom-bombe i Los Alamos, men emigrerte til Kina i 1947 og har bodd der siden, blir aldri trøtt av å forklare hvordan de kapitalistiske «reformene» snur klokka tilbake for Kinas kvinner. «Denne kroppen har spist mange tusen kilo av det kinesiske folkets ris,» sier hun. «Nå må jeg bruke den til noe nyttig»

Hvordan kan sosialismen sikre full kvinnefrigjøring? Det kan den ikke, korrigerer indiske Aparna, først under kommunismen blir menneskene, også kvinnene, fullt og helt frigjort. Sosialismen er en overgangsperiode der kvinnene må kjempe for sosialisering av husarbeidet, økonomisk uavhengighet og full deltakelse på alle samfunnsområder. Når vi norske forskrekker deler av forsamlinga ved å snakke om å oppløsning av familien som økono-

misk enhet, nikker Aparna innforstått og deltar i oppklaringsrundene. Vi diskuterer økonomisk strategi og årsakene til sosialismens fall i de tidligere sosialistiske landa. Hva så med feminismen? Der er Laxmi beinhard. Borgerlige feminister står for et syn som i praksis koker ned til krav om fordeler for overklassekvinner, særlig i de imperialistiske landa, mener hun. Jeg regner meg som feminist, men revolusjonær feminist, repliserer norske Sissel. Vi blir enige om at feminister, som marxister, finnes i mange utgaver, og det gjelder å være konkret. Men mye blir vi ikke enige om.

Kjønnskvotering for å fremme kvinnes stilling i de revolusjonære partiene er en gjennomført småborgerlig idé, mener for eksempel noen. Andre ser det som et nyttig virkemiddel når situasjonen tilsier det. Uenighetene går på tvers av kontinenter.

I løpet av diskusjonen kommer også alle historiene. I India er alt, også arbeidet, delt opp i reint og ureint, høyt og lavt, forteller Srilata. Lavkastefolk gjør det ureine arbeidet, men innafor hver kaste er det kvinnes jobb. Også på partikon-toret ventes det at kvinnene gjør det ureine arbeidet.

En gang kvinnene skulle ha en konferanse, sa de til mennene: Når dere har konferanse, lager vi maten og serverer den. Nå kan dere lage maten og servere for oss. Srilata fikk sin egen ektemann til å melde seg frivillig, da kom de andre etter. En dag sluttet imidlertid møtet seinere enn planlagt. Da hadde mennene allerede spist, og bare rester var igjen til kvinnene. Kvinnene protesterte og sa: Når dere har møte, venter vi til dere er ferdige. Så serverer vi dere og spiser etterpå sjøl. Nå må dere be kvinnene om unnskyldning. Til slutt ba mennene

virkelig om unnskyldning, og noe så fantastisk hadde aldri før skjedd i den landsbyen! I Rajasthan arrangerer nå Srilatas parti egne kurs for å lære menn å vaske og lage mat: «Hvis du ikke kan vaske og lage mat, er du ingen kamerat, uansett hvor mye marxisme-leninisme du kan lire av deg!» Og hun får gjenkjennende nikk hele jordkloden rundt.

Det er imidlertid ikke bare dominerende menn som forsurer indiske kvinners liv, men også tyranniske svigermødre. Srilata har en løsning også på det problemet: Vi jobber spesielt med å mobilisere svigermødrene, forteller hun. De er svært sjefete, og det er fryktelig når én stakkars svigerdatter blir offer for all sjefinga. Derfor sender vi dem rundt i landsbyen for å knuse brennevinssjapper i stedet. De elsker det!

Nepalesiske Rahda og mannen hennes levde under jorda i flere år. De var begge medlemmer av kommunistpartiet. Når de kom fram til et nytt skjulested, ba Rahda mannen om å ta seg av det vesle barnet deres, så hun kunne få laget mat. Men mannen nektet, han skulle lese papirer. Jeg hadde like mye rett til å lese papirer! sier Rahda med atskillig bitterhet. Nå er partiet legalt og stiller til valg. Rahda var kandidat. Men hun fikk ikke stille i sin egen krets, der hun er kjent og har bred støtte. Hun ble henvist til en krets der partiet hadde små sjanser til å vinne, og fikk heller ingen ressurser til å drive valgkamp. Og de andre nepalesiske deltakerne nikker:

Kvinnene får en «throw-away-ticket». Sahana, framstående kommunist, leder av den nepalesiske kvinneunionen og en av de få kvinnelige parlamentsmedlemmene, oppsummerer slik: Mennene i partiet vårt kan snakke flott om kvinnefrigjøring og betydninga av å få med kvinner i partiet. Men det skal være

andres koner, søstre og døtre, ikke deres egne!

Vi lever liv forskjellige som natt og dag. Joan, som har valgt å dele det kinesiske folkets kår i gode og onde dager, forteller hva moren hennes lærte henne: Hvis du ikke kan tåle fysiske strabaser, kan du heller ikke stå for det du mener er rett. Vi kjenner på vår vestlige bortskjemthet, og vet at hun har et viktig poeng. Og når vi snakker om kampen for seks-timers-dagen, får vi nesten vantro blikk fra det andre. Men likevel er så mye felles: Målet - et samfunn fritt for alle former for undertrykking, overbevisninga om at veien til et slikt samfunn går gjennom en sosialistisk revolusjon, og at kvinnekampen må knytte seg til de undertrykte klassenes kamp.

Men fellesskapet består i mer enn programmatisk standpunkter: Trass i våre forskjellige liv har vi parallelle erfaringer i arbeidet med å bringe kvinnekampen høyere opp på dagsorden i mannsdominerte revolusjonære partier. Menns hersketeknikker ser ut til å være internasjonale. Vi nikker og ler av hverandres fortellinger. I det hele tatt er dette en konferanse full av internasjonalistisk og solidarisk latter.

Den kampen disse kvinnene representerer er full av nesten ufattelig lidelse, og sjøl har mange levd harde liv i illegalitet, forfølgelse, fengsel. Men de hiver seg over bordet og hylar av latter når en av de norske delegatene legger ut om hvordan en ledende mannlig partikamerat ubesværet klør seg på balla under seriøse partidiskusjoner.

Og noen møter skaper nesten magiske øyeblikk: Josefina fra Argentina får vite at de nepalesiske kommunistene har arrangert protestdemonstrasjon mot at nepalesiske ghurka-soldater ble brukt av britene i krigen om Malvinas (Falklandsøyene). Og når Josefina

seinere prater med representanter fra ei lokalavdeling av kvinneunionen, tar hun opp Malvinas-spørsmålet. Kvinnene svarer at menn verver seg som ghurka-soldater på grunn av arbeidsløshet og økonomiske problemer. De ønsker ikke at mennene og sønnene deres skal delta i imperialistiske hærer.

Dagen etter sitter vi i slanke robåter som side om side glir over en innsjø der Annapurna-massivets Fiskehaletopp speiler seg i vannet. To av de nepalesiske kameratene synger for Josefina: Det er kvinnes sørgesang over ektemenn, brødre og sønner som falt i krigen om Malvinas, en imperialistisk krig de ikke hadde noen interesser i. Kvinners sorg og kvinners solidaritet fra den ene sida av kloden til den andre.

Mitt eget magiske øyeblikk kom på den avsluttende kulturkvelden, der alle delegasjoner skulle bidra. Jeg leste mine egne dikt om kvinnene som deltok i det store folkelige opprøret i Telangana i India på 1940-tallet. Stoffet til diktene har jeg funnet i ei engelsk-språklig indisk bok der kvinnene var intervjuet om det de hadde opplevd. Etter opplesninga rev Aparna og Laxmi og diktene ut av handa på meg:

Dette var deres historie, og særlig Laxmis, som sjøl er fra Telangana. Nå har Telangana-kvinnenes fortellinger vandret fra deres egne ord på deres eget språk via bokas engelsk og diktens norsk og videre via den engelske oversettelsen av diktene, til bare den siste etappen gjenstår: Aparna skal sørge for at diktene blir oversatt til Telangana-språket, så kvinnenes historie kommer hjem igjen, etter å ha vært en tur i det fjerne vinterlandet Norge.

Trykt i Klassekampen 3.12.96

Hunder med blomsterkranser

Av Kjersti Ericsson

Gatene i Katmandu er fulle av løshunder. Om natta er det som i en av Federico Garcia Lorcas sigøynerballader: «En horisont av hunder bjeffer i det fjerne.» En dag har hundene fått blomsterkranser om halsen og et rødt merke i panna, tegnet på gudenes velsignelse. Det er «dagen for å tilbe hunden». Hunden var guden Ramas trofaste følgesvenn på jorda, og kom til himmelen sammen med ham. Nå får Katmandus løshunder sin del av æren.

Dagen før var «dagen for å tilbe kråka». Ifølge nepalesisk legende blir kråkene svært gamle, flere hundre år, ihvertfall eldre enn mennesker. Dette skyldes at kråka bar eliksiren for evig liv med seg i nebbet sitt, fra gudenes bolig til jorda. Slik fikk kråka litt av evighetseliksiren i seg. Resten ble helt ut på graset, som etter det er evig grønt. Og kråka er fortsatt gudenes sendebud.

Så pass på når kråka setter seg på taket sitt. Kråka er ikke så samarbeidsvillig som hunden, så det er vanskelig å få hengt blomsterkrans rundt halsen på den. Derfor må nepaleserne nøye seg med å gi kråkene litt ris på «dagen for å tilbe kråka».

Dyra lever med i det nepalesiske samfunnet på en het annen måte enn vi er vant til. Hellige kyr og okser vandrer rundt i Katmandus gater mellom biler og motorsykler, og forsyner seg av søppelhaugene. De fleste eies av prester, som får dem i gave i forbindelse med begravelseritualer. Den døde trenger nemlig ei ku til å hjelpe seg med å krysse elva

til dødsriket. Kuene ser imidlertid ut til å komme helskinnet tilbake etter ferden.

Avstanden mellom Katmandu og Pokhara er litt under tjue mil. I buss tar turen sju timer, på halsbrekkende humpete veier der motorsykler, lastebiler, turistbuss, kyr, vannbøfler, geiter, hunder, muldyr, høns og ender slåss om plassen. Skjønt slåss er ikke ordet. Trass i kaoset kjenner jeg at jeg foretrekker denne formen for trafikk framfor våre nådeløse motorveier, der bilen hersker alene og asfalten er full av knuste pinnsvin, katter og harer. Her rusler gamle hunder bedagelig over veien foran nesa på bussen, som må ta en stor sving utenom og likevel klarer å unngå hønemor med kyllingene på den andre sida. Og vannbøfflokkene tar den tida den trenger. Bussene i Nepal er sjøl en slags store dyr som må tilpasse sin rytme til alle de andres.

På en reise i Nepal blir du konfrontert med din egen kultur. Alt vi tar

for gitt gjelder ikke lenger, og vi oppdager plutselig vår ekstreme utålmodighet, vår manglende evne til å vente, vårt store behov for å sette grenser og være alene, vår opphengthet i å være uavhengige og ha kontroll. Hvor mange år ville det ta oss å lære å leve på den nepalesiske måten? Og hvordan ville det være å møte stadige krav om å bli som nepaleserne, om ikke å omgås nordmenn eller dra tilbake til Norge på ferie? Hvordan ville det være å bo i et nabolag der de andre lagde underskriftslistor mot oss fordi vi holdt oss for oss sjøl, var kalde og uvennlige, uhøflige og avvissende? Nepaleserne ville kanskje ikke lage underskriftslistor. De er tolerante mennesker, også på det viset er de annerledes enn oss nordmenn. Kanskje ville de godta oss som nok noen underlige dyr som måtte få sin plass i den nepalesiske hverdagen.

Trykt i Klassekampen 6.12.96

Over: Trafikkbildet i Nepal er mangfoldig. I tillegg til motoriserte kjøretøyer er både kvinner og menn vant til å bære tungt

Generelt om India

Areal/Geografi:

Det sies ofte at India er ikke et land, men et kontinent. India ligger mellom Arabiahavet og Bengalbukta, med grense til Pakistan, Nepal, Kina, Burma, Bhutan og Bangladesh, og dekker et totalt areal på 3 287 590 km², og et landareal på 2 973 190 km².

Dette utgjør litt mer enn en tredjedel av USAs størrelse. India har en 7000 km lang kystlinje.

Landskapet skifter fra flatt slette-land rundt Ganges til ørkenland i vest og Himalayas høyfjell i nord. Klimaet skifter fra tropisk monsun-klima i sør til mer temperert klima i nord.

Religion:

Hinduer:	80 %
Muslimere:	14 %
Kristne:	2,4 %
Sikh:	2 %
Buddhister:	0,7 %
Jainister:	0,5 %
Andre:	0,4 %

Befolkning:

Folketall: 936,5 millioner (1995). India har verdens nest største befolkning, bare Kina har høyere folketall.

Aldersfordeling i befolkningen:

0-14 år:	35 %
15-64 år:	61 %
65 år og eldre:	4 %

Hovedstaden Delhi har ca. 10,1 millioner innbyggere.

Det fødes i snitt 3,4 barn pr. kvinne. Befolkningstilveksten er på 1,77%

Etniske grupper:

Indo-ariske folkeslag utgjør 72 %, Dravidiske folkeslag 25 %, mongolske og andre 3 % .

Språk:

Hindi er førstespråk for 30 % av befolkningen. Engelsk brukes også mye til kommunikasjon på tvers av språkbarrierer. I tillegg har India totalt 18 offisielle språk og over 1600 mindre språk.

Statsform:

India er en føderal republikk. Flerpartisystem med generell stemmerett for alle over 18 år. Administrativ oppdeling: 25 stater og 7 tilknyttede territorier. Tidspunkt for uavhengighet fra Storbritannia: 15 august 1947

Levekår:

Gjennomsnittlig levealder i India er 59,61 år for kvinner og 58,5 år for menn. Barnedødelighet: 76,3/1000 levende fødte

Lesekyndighet:

Prosentdel av befolkninga over 7 år som kan lese og skrive:
Kvinner 39 %, Menn 64 %
Totalt 52 %

Økonomi:

Nasjonalprodukt per capita: \$ 1,360 (1994)

Økonomien er en blanding av tradisjonelt jordbruk på landsbygda, moderne jordbruk, håndverk, et bredt spekter av moderne industri og en stor servicenæring. Opp mot 40 % under fattigdomsgrensen (for fattig til å skaffe seg den maten de trenger)

Tallet på middelklasseforbrukere er anslått til mellom 100 og 200 millioner.

Kilder: Washington Post. com: World Reference - India. 1997

«India», Lonely planet travel survival kit, Australia 1996.

«men vær da naiv!

Still spørsmålet: Er denne lidelsen nødvendig?»

Av Sissel Henriksen

Møtet med India er møtet med volden. Den tilfeldige volden, som rammer den som er på feil sted på feil tid. Den kjønnsbestemte volden, som rammer fordi du er kvinne og født i dette landet. Den kastebestemte volden, som rammer fordi du tilhører en lavere kaste eller rett og slett bare fordi du er fattig. Den religionsbestemte volden, som rammer fordi du tilhører «feil» religion.

Men først og fremst handler det om den strukturelle volden, volden som ligger i bunnen av samfunnsorganiseringa og bidrar til å opprettholde den vanvittige skeivfordelinga mellom fattig og rik i dette veldige landet. Volden som gjør at noen bor i luksuspallass og noen på gata. Volden som dreper barn og voksne av sult når det finnes mat og lar dem dø av sykdommer det finnes medisiner for.

Vi reiser rundt i India med Jan Myrdals «Indien Vänter» som reisehåndbok. Et nyttig korrektiv til den versjonen av indisk historie vi finner i vår glansede «travel survival kit». Overskriften på denne artikkelen er hentet fra et av kapitlene i Myrdals bok. Ett sted i denne boka stiller Jan Myrdal spørsmål om hva det er som gjør at Europas intellektuelle tok avstand fra Shahens Iran og fra Pinochets Chile, men ikke fra Indiras India. Jeg stiller det samme spørsmålet til meg selv. Er det bare jeg som har visst lite om dette, eller er det faktisk sånn som jeg tror; at kunnskapen om volden i India aldri har vært den kollektive eiendommen til venstresida i Norge

på samme måten som f.eks. kunnskapen om volden i fascistregimene i Latin-Amerika og Israels overgrep mot palestinerne? Hva skyldes det i såfall? Har også vi til en viss grad svelget myten om «Verdens største demokrati», eller har det bare vært for stort og kaotisk til å ta inn over seg?

Voldens historie

Myrdal beskriver voldens historie i India fra de tidligste tider. Og han beskriver britenes framferd i India, juvelen i det britiske imperiets krone. Han beskriver hvordan britene slaktet og torturerte, samtidig som de ble hyllet som demokratiets forsvarene i Europa. Hvordan bildet av forsvarsløse, lyshårede, kristne britiske kvinner og barn i et hav av blodtørstige, svartmuskete ville på sivilisasjonens siste utpost ble etset inn i alle velutdannede mennesker i Europa. Hvordan britene med sin velutviklede splitt-og-hersk-teknikk dyktig spilte på alle konflikter som allerede lå i det indiske samfunnet; kastemotsetninger, religionsmotsetninger, og bidro med sitt til å legge grunnen til at landet eksploderte i en orgie av blodsutgytelser da britene omsider trakk seg ut i 1947.

Myrdal beskriver den indirekte volden; de 15 millionene indere som døde i hungersnød i årene 1875-1900, mens eksporten av ris og hvete fra India i 1901 innbrakte 9 300 000 engelske pund, og i 1919 £ 19 300 000.

Og han beskriver den konkrete volden; Ett eksempel er fra en rapport om hvordan de britiske soldatene i Devakottah i det sørlige India opptrådte mens inderne slåss mot det

britiske herredømmet i 1942:

«Den 13 september ble hustruen til Muthirulappa Servai tatt til fange sammen med tre andre kvinner fra Vilankattor landsby i en buss til Thiruvadana i der de ble utsatt for kaldblodige overgrep...Fire hvite sersjanter kjørte batongene sine i deres kjønnsdeler. Blodet sprutet og de uskyldige kvinnene, som ikke holdt ut torturen knuste hodene sine mot muren og døde. Hva som skjedde med kroppene er ukjent».....

«I landsbyene Kakkalathur, Kakkacheri og Muppaiyur ble hus og kornlager brent. De fleste hus i Venniur landsby ble også brent. Tre hundre kalam ris ble plyndret og resten brent. Jorder som tilhørte Karmegam, som er i Burma, ble plyndret og brent. Husdyrene hans ble skutt. Fem kvinner i denne landsbyen fikk også lide fryktelig i politiets hender, og ble skjendet. I Athangudi by ble en mann av velu thevar-kaste bundet sammen med to av pallakasten (kasteløse), de ble slått i hodet med sko og politiet tvang dem til å drikke urin.»

Historia om britenes overgrep i India er historia om et herrefolk som bruker grov vold for å disiplinere «de innfødte». Det er langt fra det klassiske bildet av den dannede britiske offiser og gentleman som vi så ofte har blitt vist.

Historisk har det vært nære bånd mellom Norge og Storbritannia. I 1942, da de overgrepene som er beskrevet her fant sted, var Norge i allianse med Storbritannia, og slåss sammen med dem mot Hitler-Tyskland. Hva har denne tette alli-

ansen med Storbritannia gjort med synet på Storbritannias rolle i India i den norske opinionen? Og hva har det gjort med generasjoner av britiske soldater å delta i overgrep av denne typen? Hvor mye rasistisk tankegods har de måttet ha med seg for å kunne utføre sitt skitne håndverk uten å blunke?

Religiøse konflikter

India ble selvstendig i 1947. Sterke krefter ønsket et forent, sekulært India, men kreftene som ønsket å splitte landet etter religiøse skillelinjer var sterkere. Og det tidligere India ble delt i to deler; India og Pakistan. Å dele landet enkelt og greit i to var en umulig oppgave. Sjøl om det bodde flest hinduer i noen områder og flest muslimer i andre områder, var det store områder med blandet befolkning og andre områder med øyer av muslimer omgitt av hinduer. De to overveiende muslimske regionene lå på hver side av landet, og Pakistan måtte derfor deles i to, noe som i lengden ble uholdbart, og etter 25 år ble Øst-Pakistan skilt ut til egen stat, Bangladesh.

I månedsvis etter delingen flyktet folk på kryss og tvers over India. Et folkemord gigantisk fant sted. Tog fulle av muslimer på vei mot vest ble stoppet og massakrert av hinduer og sikher, mens hinduer og sikher som flyktet mot øst og falt i muslimenes hender led samme skjebne. Mellom 10 og 20 millioner mennesker skiftet bosted, og sjøl de mest forsiktige anslår at minst 250 000 mennesker ble slaktet ned, det reelle tallet kan være mellom en halv og en og en halv million, ifølge Jan Myrdal.

Bitterheten etter disse myrderiene preger fremdeles forholdet mellom de ulike religiøse gruppene i det indiske samfunnet, som også etter delingen består av folk fra ulike religioner. Av Indias 936 millioner innbyggere er fremdeles over 100

millioner muslimer, noe som gjør India til verdens tredje største muslimske land etter Indonesia og Pakistan. Det finnes også andre store religiøse minoriteter i landet; over 20 millioner kristne, rundt 20 millioner sikher, rundt 7 millioner buddhister og 4 - 5 millioner jainister.

Religiøse konflikter blusser fremdeles stadig opp til voldelige opptøyer.

Det har vært store konflikter mellom hinduer og sikher, som også slåss for egen stat. Disse konflikterne toppet seg da Indira Gandhi sendte den indiske hæren inn i sikhenes helligste tempel, det gylne tempel i Amritsar, for å kaste ut væpnede opprørere. Da Indira Gandhi seinere ble myrdet av sine sikh-livvakter i 1984, brøt det ut voldsomme pogromer mot sikher over hele Nord-India. Jenter og kvinner ble voldtatt, menn slått i hjel og brent i hjel, hus og butikker brent.

Det hindufundamentalistiske partiet Bharatiya Janata Party (BJP) har vokst til å bli det største partiet i India, og bidrar sterkt til å piske opp til religiøse konflikter. I 1992 sto de i spissen for kampene om Babri Masjid-moskeen i Uttar Pradesh, som hinduene hevder var bygd over et tidligere hinduistisk tempel på fødestedet til Rama, en viktig hinduistisk gud. Moskeen ble ødelagt i desember 1992 av hindufundamentalistene, noe som førte til svære opptøyer. Kampene mellom hinduer og muslimer spredte seg over hele landet, og sjøl i Bombay, som har hatt få religiøse konflikter tidligere, var det store kamper. Til sammen ble flere tusener drept eller lemlestet i løpet av den tiden Babri-Masjid-opptøyene raste som verst. Og kvinnene ble ofte de første ofrene for overgrepene.

Statlig terror og folkelige opprør

Vår australske reiseguide skriver vakkert om det indiske demokrati. «Det rene faktum at India ikke som mange andre land i tredje verden har bukket under for diktatur, militærstyre eller utenlandsk invasjon, er et bevis på den grunnleggende styrken til landets regjering og institusjoner».

Neivel. Ikke diktatur, ikke militærstyre. I alle fall ikke utenlandsk invasjon. Men det vi hører om er et system så fullt av vold og korrupsjon at en kan undres hva forskjellen har vært for den enkelte kvinne og mann.

En søndag formiddag i Bombay sitter vi sammen med Varsha, veteran fra stiftelsen av det indiske ml-partiet, CPI (ml) i delstaten Maharashtra, og hører henne fortelle om opprøret i Naxalbari i 1967. Om hvordan fattigbønder gjorde opprør og slåss for et bedre liv, og fikk støtte fra studenter. Hvordan de ble møtt med soldater og politi. Hvordan «Støtt Naxalbari» ble slagordet som fløy over landet, og naxalitter ble betegnelsen på indiske marxist-leninister. Hvordan flere kamper brøt ut i 1970 og hvordan kampene spredte seg til Andra Pradesh, Punjab, Kerala, Bengal, Orissa, Bihar. Hun forteller om hvordan opprøret ble slått ned, hvordan 50-60 000 folk ble arrestert i 1971, og hele toppledelsen i CPI(ml) ble drept eller arrestert.

Vi leser i Myrdals bok om unntakstilstanden 1975-1977. Vi leser om hvordan Indira Gandhi knuste pressefriheten og innførte sensur. Hvordan fengslene fyltes med politiske fanger. «Når Indira Gandhis diplomater snakket om Indias demokrati og om fru Gandhis kamp for menneskerettighetene holdt hun mer enn 150 000 politiske fanger i sine overfylte fengsler og hadde en streng sensur som sørget

for at ingenting ble rapportert om overgrepene», skriver Jan Myrdal. Vi leser om Indiras sønn, Sanjay, en arrogant unggutt med alt for mye makt, som tok på seg å rydde vekk slummen i Delhi for å forskjønne byen for turistene. Vi leser om hvordan hans bulldosere knuste hyttene til slumbefolkningen, mens politiet skjøt med skarpt mot dem som prøvde å protestere. Og vi leser om hvordan hans steriliseringsbusser kjørte inn i slumområdet og tvangssteriliserte dem de fikk tak i.

Vi leser publikasjonene til ulike indiske venstrepartier og kvinnegrupper. De er fulle av beretninger om vold og overgrep, og av bilder av martyrer, politiske aktivister som er tatt til fange av politiet og torturert i hjel. Etterpå heter det alltid at de er drept i skuddvekslinger. Vi hører om godseiernes private hærer, som terroriserer folk som ikke kjenner sin plass, som prøver å organisere seg og slåss for sine rettigheter.

Vi sitter sammen med Siddharta og Kumudini i Delhi, og hører dem fortelle om massakren i Bathani Tola i Bihar 11. juli 1996. Der ble 12 kvinner og 8 barn slaktet ned av en privat hær, Ranveer Seena, som ble stiftet for to år siden med det erklærte mål å forsvare føydalismen mot den revolusjonære bevegelsen til fattigbøndene. Ranveer Seena er offisielt forbudt, men har likevel fått herje forholdsvis uhindra av politiet. Sentrale politikere fra Janata Dal-partiet, som har regjeringsmakta i Bihar, pleier åpenlyst omgang med lederne i Ranveer Seena. Fra Ranveer Seena ble stiftet har de drept nesten hundre mennesker i Bhojpur-regionen i Bihar, mesteparten barn, kvinner og gamle fra kasteløse, fattige og muslimske lokalsamfunn.

Kumudini og Siddharta tilhørte samme organisasjon som dem som ble drept, og dro til Bathani Tola for å se om de kunne hjelpe med

en gang de fikk vite om massakren. Da de kom dit var likene brakt til sykehuset. Siden de døde var kasteløse var de opphakkete kroppsdelene bare kastet sammen i en haug, ingen ville røre dem. Kumudini forteller om grotesk vold; magen til en gravid ble kuttet opp, et nyfødt barn i sin mors armer ble slaktet med sverd, et lite barn fikk først tungen, så hodet kuttet av, en pur ung jente ble voldtatt og fikk kuttet av brystene før hun ble drept. - Det verste var å se med hvilken glede morderne hadde utført disse skjendige handlingene, sier Kumudini stille - det så ut som de hadde nytt å torturere dem i hjel. - Jeg kunne verken spise eller sove i ukevis etter at jeg hadde vært der, føyer hun stillferdig til.

Til tross for at faren for denne type massakre var overhengende ble det ikke gjort noe fra politiets side for å forsvare landsbybeboerne, og hittil er ingen av de ansvarlige for massakren straffet.

Volden mot kvinnene

Vi leser i bladene til kvinneorganisasjonene om overgrep mot kvin-

nene. For sjølsagt er det kvinnene som rammes hardest i et så voldelig samfunn. I 1994 ble det anmeldt nesten 100 000 tilfeller av vold mot kvinner.

Vi hører om voldtekter; at tallene sier at en kvinne blir voldtatt hvert 44 minutt. Vi hører om ungjenter som blir voldtatt av tillitspersoner, som så igjen går fri for straff mens jenta får livet ødelagt. Vi hører om voldtekt som maktmiddel mot politiske opposisjonelle. Vi hører om voldtekter begått på politistasjoner når kvinner kommer for å søke hjelp. Vi hører utallige historier om voldtekter begått av politifolk.

Vi hører om godseiere som ser det som sin selvfølgelig rett å misbruke lavkastekvinnene seksuelt. - Det som går igjen når vi diskuterer med kvinnene på landsbygda er uten unntak dette; uansett hvor tøft de har det ellers er det aller største problemet nettopp den seksuelle trakasseringen, forteller Ajanta fra Lucknow, aktivist i All India Progressive Women's Association (AIPWA).

Bildet: Den strukturelle volden bidrar til å opprettholde den vanvittig skeive fordelinga mellom fattig og rik. Bildet viser beboere i et av Bombays slumområ-

Enkebrenning og medgiftsdrap har vi hørt om før. I India lærer vi navnet på det - sati og dowry-deaths. Og vi skjønner at dette ikke er et marginalt problem på vei ut, men at volden mot kvinnene tvert imot er økende. Tallet for dowry-deaths i 1988 er et slikt dødsfall anmeldt hvert 42 minutt. Susan, som kommer fra en kristen familie i Kerala, forteller at i hennes hjemmemiljø er det vanlig med medgift i størrelse 1 million indiske rupi - nesten 200 000 norske kroner. Store summer for en indisk familie - så store at en kan bli fristet til å sette fyr på sarien til svigerdatter slik at hun brenner i hjel, eller dytte henne i brønnen slik at hun drukner. Så kan sønnen i huset gifte seg på nytt og få en ny medgift. Og dødsfallet var sjølsagt bare ei ulykke - eller sjølmord - å bevise noe annet har vist seg svært vanskelig. Vi leser også om ei rettssak der 32 medlemmer av den avdøde mannens familie står tiltalt for å ha dopet enka og brent henne på likbålet sammen med mannen. Også her viste det seg svært vanskelig å få noen dømt.

Kvinnetog

Gatebildet i India er mannsdominert. Menn bak rattet på bilene, menn som kjører moped - middelklassens transportmiddel. En og annen kvinne som passasjer bak på mopeden, oftest uten hjelm, mens sjåføren har hjelm.

I Delhi ble vi fulgt hjem seint en lørdagskveld av en indisk kamerat. Vi tok buss, og oppdaget snart at vi fra Norge utgjorde tre av fire kvinner på denne bussen. Og sjøl om regelen i Delhi sier at setene på venstre side av bussen er reservert for kvinner, er det så som så med praktisering av dette, forteller Kumudini.

- Det er ikke trygt for kvinner å være ute aleine seint på kvelden i Delhi, blir vi fortalt.
- Delhi er en by som har vokst alt-

for fort, det er masse innflyttere og liten sosial kontroll, sier Gurbir seiner, i Bombay. - Bombay er tryg- gere, sier han. Men også i Bombay har kvinnene slåss hardt for egne vogner og egne avganger reservert for kvinner på lokaltogene.

En tidlig mandagsmorgen presser vi oss inn i kvinnevogna på start- holdeplassen i en forstad til Bombay sammen med Susan. Vi kom litt for seint, dermed måtte vi stå den halve timen toget tok inn til sentrum. Vogna ble etterhvert stappende full av sari-klæde kvinner på vei til jobb.

Vold og motvold

Kvinnene i Bombay har slåss seg til egne kvinnevogner. En annen viktig kampsak er kravet om bedre behandling under voldtektsrettssaker; f.eks. at kvinner ikke skal spørres ut om tidligere seksuell erfaring, eller bli tvunget til å beskrive overgrepet i detalj om og om igjen. Kvinnene har også reist kravet om å om å utvide definisjonen på voldtekt.

Dagens lov definerer bare overgrepet som voldtekt hvis penis har trengt inn i skjeden, mens overgrep hvor andre gjenstander blir brukt faller utenfor loven. Også straffesammenheng for voldtekt er under debatt. AIPWA krever dødsstraff for voldtektsforbrytere som har voldtatt mindreårige opp til 18 års alder. Ved forhåndsplanlagte gjengvoldtekter eller voldtekter begått i fengsel går AIPWA inn for dødsstraff eller livsvarig fengsel.

I områder dominert av militante geriljaorganisasjoner kan motreaksjonene være like voldelige som overgrepene. Myrdal refererer en episode fra slutten av 70-tallet, da en overgriper hadde voldtatt en lavkastejente, som etterpå druknet seg i brønnen av skam. Fire studentaktivister kalte ham inn til basaren i landsbyen, og da han kom dit, sikker på at de ikke ville våge å gjøre

ham noe, fanget de ham med en rennesnare, bandt ham og kappet av ham begge hendene. De spikret fast hendene på en vegg, og satte opp et skilt der det sto: «Slik går det med dem som forgriper seg på folkets kvinner».

Mens vi var i India hørte vi stadig om politistasjoner som ble sprengt i luften og politifolk som ble drept av geriljagrupperne tilknyttet CPI (ml) Peoples War. Hva som var bakgrunnen for disse konkrete likvidasjonene hørte vi mindre om. Men det vi hadde hørt om overgrep begått av politiet gjorde at vi følte oss svært lite skråsikre på hvordan vi skulle vurdere den slags aksjoner.

Etter at CPI (ml) ble knust i 1971, har det blitt reorganisert flere ulike partier med samme navn. Vi møtte folk fra CPI (ml) New Democracy, CPI (ml) Peoples War, CPI (ml) Liberation, CPI (ml) Janashakti. De var innbyrdes uenige om mye og mangt; synet på geriljakrig, parlamentarisk arbeid, vurderinga av nederlaget i 1971 m.m.m. Å vurdere hvem som hadde rett i hva eller hvem vi var mest enig i, var en oppgave vi ikke prøvde å stille oss.

Nok en gang fant vi et sitat hos Jan Myrdal: «Men det er ikke min oppgave å utenfra gripe inn og si hvilke av de kjempende organisasjonene på den indiske landsbygda som har rett og hvem som har feil. Det kommer det indiske folket i praksis til å vise. Det handler jo ikke om små sekter, det handler om store masseorganisasjoner som mobiliserer millioner av mennesker i politisk og sosial kamp. Men når de viser seg å ha rett, da blir det ikke millioner, men titalls millioner som blir mobilisert i organisert bevegelse».

Tilbake til Europa

Vi reiste fra sentrum i Bombay til flyplassen med buss midt på natta.

Bussturen tok i underkant av en time. Hele veien fra sentrum til flyplassen lå det hjemløse folk og sov langs veien. Fra en husvegg strålte en flombelyst gigantplakat mot oss. Et bilde av ei livsglad, lyshåra europeisk kvinne som reklamerte for sjokolade. «Nyt livets gleder» skreik plakaten mot oss. På marka under plakaten lå en håndfull mennesker og sov. På doen på flyplassen i Bombay lå det tre kvinner og sov med litt papp under seg. Det ble vårt siste bilde av India.

På vår mellomlanding i England tok Heathrow flyplass imot oss med glitrende juleutstillinger og diskret rikdom. Ingen små brune, magre barn trakk oss i armene for å tigge penger eller selge oss billige suvenirer. Butikkene bugnet av dyre varer og det var gullende reint overalt. Jeg så på de smakfullt pyntede juletrærne og den sjarmerende, viktorianske julepynten i butikkene. Jeg så på de reine, flislagte golvene. Jeg tenkte på fattigdommen, støvet og de skitne gatene i Bombay. Og jeg tenkte på hvor mye av denne rikdommen og den overlegne hygieniske standarden, som tross alt føltes så behagelig å vende tilbake til, som er betalt av generasjoner av indiske fattigfolks blod og slit.

På doen på Heathrow var det indiske kvinner som vaska.
- Jeg har ikke skjont før nå hvor mye rasismen handler om fattigdom, sa Marte.

Kilder: «Bathani Tola Massacre» Brosjyre fra CPI (ml) Liberation, Delhi 1996

«En passende ung mann», Vikram Seth, Gyldendal Norske Forlag 1994
«India vänter», Jan Myrdal, Norstedts Fakta Pocket, Stockholm 1985
«India», Lonely planet travel survival kit, Australia 1996.

«Demand for Capital Punishment», i «Women's voice» AIPWA, 1994

Bildet: Den indiske arbeideren - mann med hjelm, eller lita jente?

Kvinnene i den 3. verden sier:

Vent ikke edelmot av oss.
Vi har for mange døde barn.
De er i de røde rosene
som sprer en gold skjønnhet
der kornet vokste
i nøysomhet og troskap.
De er i den snøhvite bomullen
den evige frosten
over markene som ga oss mat.

Vi har for mange døde barn.
For mye å hevne.
For mye å rive ned.
Vent ikke edelmot av oss.
Men vent
det veldigste opprøret.

Kjersti Ericsson.

(Fra diktsamlinga «By oss ikke noe smått» Forlaget Oktober 1988)

Hvem er den indiske arbeideren?

Av Kjersti Ericsson

Hvordan ser Indias arbeiderklasse ut? Det spørs hvor du leter.

Arbeidsmarkedet i India kan deles i en formell (eller organisert) og uformell (eller uorganisert) sektor. Ifølge en samtale med en Dehli-representant for den sterkt venstreo-orienterte fagforeninga AICCTU (All India Central Council of Trade Unions), arbeider ca 20 % av Indias arbeiderklasse i den formelle sektoren. Av disse er rundt 50 % i offentlig sektor, 50 % i privat sektor. Den formelle sektoren utgjøres av større bedrifter og firmaer der lønnstakerne har et ordnet ansattelsesforhold, der virksomheten er lovregulert og organisasjonsprosenten høy.

Men flertallet av Indias arbeiderklasse befinner seg i den uformelle sektoren, som består av hele variasjonsbredden fra små bedrifter til arbeidere som jobber på kontrakt i sitt eget hjem. Innimellom er det alle slags overganger. Det finnes boligområder i Dehli der det er en fabrikk nesten i hvert hus. Denne delen av arbeidsmarkedet er utenfor all slags regulering. Mange av småfabrikkene er overhodet ikke registrert, og driver illegalt.

Arbeidsforholdene er elendige, faglige rettigheter finnes ikke og organisasjonsprosenten er svært lav. Hittil har ikke de etablerte fagforbundene brydd seg stort om denne delen av arbeidsmarkedet, sjøl om dette er i ferd med å endres nå.

Men det er i denne sektoren AICCTU driver virksomheten sin.

Indias delte arbeidsmarked er også kjønnsdelt. Mennene er i flertall i

den formelle sektoren, kvinnene i den uformelle. Raj (1988, s.68) mener dette er en følge av den indiske statens økonomiske strategi:

Statens linje var å konsentrere offentlige investeringer om en planlagt oppbygging av tungindustrien. Forbruksvarer måtte dermed produseres i det Raj kaller den «uorganiserte» sektoren. Det dreier seg blant annet om småbedrifter litt i «utkanten» av produksjonslivet.

Disse småbedriftene unngår fagorganisering og berøres lite av arbeidervernlovgivning. De unndrar seg en del skatter og trenger ikke konsesjon. Disse småbedriftene ansetter blant annet kvinner som produserer varer hjemme, for stykkpris, i stil med manufakturen i kapitalismens barndom. Slike produksjonsformer er bevisst tatt i bruk for å kunne konsentrere de store midlene på den tungindustrielle satsinga. Kvinnenes skjebne er uløselig knyttet til denne utviklingsmodellen, sier Raj. Deres samfunnsmessige stilling gjør de har små muligheter i den «organiserte» sektoren, f.eks. i storindustrien. Kvinners behov for inntekt, og for å dekke rene livsnødvendigheter driver dem inn i den eneste sektoren som tar imot dem. Den valgte strategien har skapt to økonomiske sektorer, med radikalt forskjellige lønns- og arbeidsforhold. Kvinnene er blitt et ekstrautbytta underproletariat uten rettigheter.

Den indiske staten satset tidligere på en strategi der en skulle bygge opp egen produksjon for å erstatte import. Fra midten av 80-tallet er denne strategien blitt lagt om. Nå

er det «eksport-ledet vekst» som er i skuddet. I alle havner og kystområder i Dehli finnes det nå spesielle eksport-soner. Og arbeiderne der er ofte unge kvinner. I tillegg til elendige arbeidsforhold og manglende faglige rettigheter hører seksuell trakassering til dagens orden.

En kunne tenke seg at den formelle økonomiske sektoren utgjorde den moderne og «utviklete» delen av indisk økonomi, mens den uformelle delen var etslags tilbakeliggende etterslep, som ville forsvinne etterhvert. Men i dag er det den uformelle sektoren som vokser. Den nye økonomiske politikken har gjort frihandel, privatisering og de-regulering til honnørord i det indiske borgerskapet. Mange av småbedriftene ble opprettet for å være underleverandører til store offentlige virksomheter. Men nå bygges offentlig sektor ned, regjeringa privatiserer, og fremmed kapital kommer inn. Ofte er det imidlertid vanskelig å skille mellom utenlandsk og indisk kapital. Lange kjeder av underleverandører gjør det umulig å spore virksomheten tilbake til den virkelige kapitalen bak. Industri-slakt er vanlig, kapitalen trekkes ut og brukes til spekulasjon i stedet for produktiv virksomhet.

Hovedtendensen nå er at den uformelle sektoren «invaderer» den formelle, blant annet i form av ulike typer kontraktarbeid.

Arbeiderklassen i den formelle sektoren var helt uforberedt på den utviklinga som kom med den nye økonomiske politikken. Nå står de i en defensiv posisjon. Men situasjonen har tvunget de tradisjonelle

fagforbundene til å revurdere synet på den uformelle sektoren. De kan ikke lenger ignorere det som skjer der. AICCTU jobber da også systematisk for å bygge allianser mellom arbeidere i formell og uformell sektor - blant annet gjennom gjensidige støtteaksjoner til hverandres kamper. Også i India er det å oppnå enhet mellom den mannlige og kvinnelige delen av arbeiderklassen helt avgjørende for hele klassens framtid.

Men arbeidet med å organisere de som jobber i uformell sektor støter på mange hindringer. Aller vanskeligst er det kanskje å organisere de hjemmebaserte arbeiderne. Ofte jobber én enkelt arbeider i forhold til én oppdragsgiver. De er svært spredt, har ingen kontakt med hverandre og ser derfor ikke muligheten for kollektiv kamp. I andre tilfelle er det et omfattende hierarki av underkontraktører mellom arbeideren og den som til slutt selger produktene (bl.a. som vakre kunsthåndverksouvenirer til turistene). En underleverandør holder arbeideren med utstyr og råmaterialer. Utbygginga er uhyre grov, men det er ikke lett å organisere folk til å slåss under slike forhold.

En del arbeidere i uformell sektor står dessuten i en slags overgangsposisjon mellom jordbruk og industri. De har fortsatt en viss tilknytning til landsbygda, de sjøl eller familien har kanskje en liten jordlapp. Ved permisjoner, oppsigelser eller nedleggelse trekker de seg tilbake til jordlappen for å prøve å overleve som best de kan i stedet for å slåss på organisert vis. Andre er «fremmedarbeidere» i sitt eget land. De utvandrer fra de fattigste og mest nødstilte områdene. Hvis de får seg jobb i en eksportzone, er de fornøyd med det de får, og lite interessert i å organisere seg. Det er heller ikke så lett å få dem til å kreve arbeidervernloven overholdt: I perioder med store ordrer kan de

jobbe masse overtid og tjene ekstra, før permisjonene og oppsigelsene kommer.

Trass i alle disse problemene jobber titusenvis av aktivister utrettelig med organisasjonsarbeid i uformell sektor. Pionerene må imidlertid være forberedt på oppsigelser og ulike former for trakassering. For kvinnen del inkluderer dette seksuell trakassering. AICCTU jobber med å gjøre kampen mot seksuell trakassering, ikke først og fremst til et kvinnespørsmål, men til en sak for både fagforeningene og andre organisasjoner i lokalsamfunnet, en folkelig kampsak.

Dersom vi forestiller vi oss den indiske arbeideren som en «mann med hjelm», er dette et lite dekkende bilde av hvordan arbeiderklassen i dette veldige landet faktisk ser ut. Vi må også ha med den unge jenta i eksportsonen, kvinnen som jobber i den illegale småbedriften i nabolaaget og kvinnen sitter i sitt eget hjem og produserer for en underleverandør. Men heller ikke dette gir et dekkende bilde. Skal bildet av Indias arbeiderklasse bli fullstendig, må vi også ha med den vesle jenta.

Millioner av indiske barn arbeider. Hvor mange millioner, er vanskelig å si. Ifølge Vidyasagar (1995) varierer anslagene fra 13.8 millioner (folketellinga i 1981) til 100 millioner. Det anslaget som aksepteres som mest pålitelig av de fleste, stammer fra en undersøkelse utført av Operations Research Group, Baroda, i 1980. Denne gruppa kom fram til et tall på 44 millioner arbeidende barn, basert på en surveyundersøkelse som dekket 40 000 hushold i hele landet, spredt på 238 bysentra og 805 landsbygdsentra i 77 distrikter. Blant hovedfunnene var følgende:

* Nesten 35% av alle hushold i India har barn som arbeider.

* I landdistriktene er andelen hushold med arbeidende barn 79%.

* Hvert fjerde indiske barn mellom 5 og 15 år arbeider.

* Litt over en femtedel av Indias arbeidende barn bor i byer

* Både i byer og på landsbygda er det flere jenter enn gutter blant de arbeidende barna. For hver 1000 arbeidende gutter er det 1198 arbeidende jenter, i byene er det hele 1267.

Dette er det generelle bildet. Noen industrigreiner er imidlertid særlig beryktet for bruken av barnarbeidere. Dette gjelder teppeveverier, glassverk og keramikk-industrien i delstaten Uttar Pradesh, diamantindustrien i Rajasthan og Guajarat, grafitt-gruvene i Madhya Pradesh og Andra Pradesh, fabrikker som produserer fyrstikker, fyrverkeri, strømper og lokale sigaretter i Tamil Nadu. I de fleste av industriene i Tamil Nadu er det ikke bare snakk om barnarbeid, men om barns slavearbeid. Og det dreier seg ofte om virksomheter i den uformelle sektoren, hinsides arbeidervernlovgivningens rekkevidde.

Operation Research Groups undersøkelse er altså fra 1980. Vidyasagar mener situasjonen neppe er blitt bedre siden den gang, antakelig snarere tvert imot. Slik han ser det, vil videre liberalisering av verdenshandelen under GATT/WTO-regimet bety intensivert internasjonal konkurranse. Faren er at kapitalistene i ulike land vil forsøke å skaffe seg komparative fordeler i konkurransen på arbeidernes bekostning. I India kan dette bety økt bruk av barnarbeid og underbetalte kvinner, fagforeningsknusing og angrep på kollektive forhandlinger, og utvikling av arbeidervernlovgivningen. Med dagens globaliseringstendens og verdensomspennende frihandel er det all grunn til å tro bar-

nearbeiderne vil utgjøre en økende andel av Indias arbeiderklasse. Vidyasagar oppsummerer det slik:

«Barnarbeid blir naturlig i en sammenheng der arbeidsmarkedet stadig blir mer uformelt. En slik utvikling mot et stadig mer uformelt arbeidsmarked er det viktigste resultatet av av den liberaliserings- globaliserings- og strukturelle tilpasningspolitikken som følges, både av den indiske regjeringa etter påtrykk fra imperialistene, og av imperialistenes egne institusjoner som Det internasjonale pengefondet og Verdensbanken. Kampen for å redde barna våre er derfor en uatskillelig del av en anti-imperialistisk dagsorden.»

Barnarbeidet i India er på den ene sida et tradisjonelt innslag i det indiske samfunnet: Barn er nødvendig arbeidskraft, som må gjøre sin del av oppgavene for at familien skal overleve. Slik var det også i Norge før i tida (se Sogner 1990), og rester av dette finnes fortsatt, som f.eks. når det ventes av barn at de skal bemanne egnestampene under fisket nordpå, slik Solberg (1994) beskriver. Men det som nå utvikler seg, er noe annet. Kapitalisme og imperialismen betyr modernisering. Det innebærer imidlertid ikke at alle tradisjonelle trekk ved samfunnet forsvinner. Snarere er det slik at kapitalismen og imperialismen ofte viser en frapperende evne til å inkorporere og utnytte tradisjonelle trekk ved samfunnet til å øke profitten (se Ericsson 1987). De små jentene og guttene i Indias arbeiderklasse er et dystert eksempel.

Hvordan skal så kampen mot barnarbeidet føres? Vidyasagar mener at fagbevegelsen må stille disse kravene til regjeringa:

* En tidsfrist for når totalforbud mot ansettelse av barnarbeidere skal innføres.

* Straffeaksjoner mot bedrifter som bruker barnarbeid i form av å fra-ta dem lisensen.

* Samling og spredning av fullstendig statistikk over barnarbeidet.

* En faseplan for å erstatte barnarbeidere med voksne arbeidere på anstendig lønn, og passende rehabilitering av de tidligere barnarbeiderne.

* Innføring av obligatorisk skolegang av god kvalitet for alle barn.

Men venstresida i India står overfor noen vanskelige dilemma i kampen mot barnarbeidet. Ett av dem handler om de såkalte «sosiale betingelsene» (social clauses) som imperialistland forsøker å få innført som en del av handelsavtalene i WTOs regi. USA og andre rike land ønsker å knytte multilaterale handelsavtaler sammen med minimumskrav til arbeidsforholdene på en slik måte at land som ikke tilfredsstiller disse krava utsettes for straffereaksjoner gjennom WTO. Det er ingen tvil om at indiske fagforeningsaktivister og andre som slåss mot utbytting og undertrykking er mot barnarbeid. Men de har ikke mye tiltro til de rike landas edle intensjoner. Det kan være svært nyttig for oss i i vår del av verden å bli konfrontert med hvordan vestens humanisme tar seg ut fra deres perspektiv. Slik oppsummerer f.eks. Vidyasagar en del av historia: I 1891 innførte den britiske koloniregjeringa en lov som hevet minimumsalderen for arbeidere i Indias tekstilfabrikker. Grunnen var at de indiske tekstilfabrikkene kunne produsere for lave kostnader på grunn av den store tilgangen på billig barnarbeidskraft. Dette reduserte profitten til de britiske tekstilfabrikkene. Enda tidligere hadde engelske kompanier problemer med å få nok arbeidskraft til plantasjene sine i Sri Lanka, Mauritius, Malaysia, Fiji-øyene osv.

De ikke kunne ikke skaffe seg arbeidskraft fra India, for de indiske landarbeiderne var knyttet til jorda som livegne. I 1844 brukte kolonimakta derfor anti-slaveri-loven til å fri landarbeiderne fra bindinga til jorda, slik at de kunne eksportere dem til fjerne plantasjer, der de ble holdt som gjeldsslaver i en ny form for livegenskap. For å legalisere dette nye livegenskapet ble «Loven mot kontraktbrudd i arbeidet» innført i 1859.

Konteksten kan ha forandret seg, men innholdet er det samme også i dag, mener Vidyasagar: «Hver gang imperialistene snakker om et «menneskelig ansikt» er det et ulveansikt bak det «menneskelige ansiktets» maske.» Han peker på at imperialistland bryr seg fint lite om barnarbeid i andre sektorer enn de eksportorienterte. Og han siterer første utkast til «Loven for å avskrekke mot barnarbeid» i USA, fremmet av senator Tom Harkin i 1993:

«Voksne arbeidere i USA og andre utviklede land må ikke utsettes for faren for arbeidsløshet på grunn av importvarer produsert av barnarbeid i utviklingsland.»

Så rett fram sies det riktignok ikke i den ferdige lovteksten. Men hykleri er åpenbart, mener Vidyasagar. USA har sjøl ikke ratifisert FN-konvensjonen om barns rettigheter!

På den ene sida presser altså imperialistland på India en økonomisk utvikling som gjør barnarbeidet mer og mer lønnsomt. På den andre sida vil de beskytte sin egen industri mot konkurranse. «Uansett hva de sier, er det ingen som lar seg lure til å tro at de handler ut fra omtanke for de millioner av fattige i den tredje verden,» skriver kvinneaktivisten Srilata Swaninadhan. "Det er helt klart at de håper å bruke disse sosiale betingelsene som

en ikke-toll- barriere for å begrense eksporten fra den tredje verden, og som en måte å øke kostnadene i den tredje verdens eksportproduksjon slik at de ikke skal ha en konkurransefordel i forhold til vestlige selskaper.» Men hykleri er ikke noe enestående for imperialistlandene. Like ille, og like viktig å avsløre, er det indiske borgerskapets hykleri, mener Swaminadhan. I 1992, 1993 og 1994 gikk arbeidsfolk i India i hundrevis av demonstrasjoner mot at regjeringa skulle binde landet til GATT/WTO, noe som var mot interessene til 80 % av befolkninga. Demonstrantenes hovedargumenter var følgende:

- 1) En slik tilknytning ville føre til neo-imperialisme og til at gigantiske transnasjonale selskaper tok kontroll over indisk økonomi.
- 2) Det ville bety at indisk økonomi og indiske ressurser ville bli utviklet, ikke med sikte på behovene til flertallet av befolkninga, men for å tjene innenlandsk og utenlandsk overklasse. Resultatet ville også bli større økologiske ødeleggelser og plyndring av naturressurser.
- 3) Det ville øke kløfta mellom fattig og rik og føre til en ytterligere konsentrasjon av all rikdom i hendene på et bittelite mindretall, det ville bety massiv arbeidsløshet, prisstigning, inflasjon og skeivutvikling av jordbruk og industri.
- 4) Det ville bety enda sterkere angrep på menneskerettighetene, særlig rettighetene til kvinner, barn og andre svake grupper i samfunnet.

Men disse argumentene ble overhodet ikke tatt hensyn til, fortsetter Swaminadhan. GATT/WTO ble en realitet, sammen med strukturtilpasninger, i «nasjonens interesse». Gjennom hver eneste handling viser den indiske regjeringa at den setter likhetstegn mellom «nasjonale interesser» og interessene til det rike mindretallet som styrer lan-

det og kontrollerer alle ressursene, mener hun:

«Nedbygging av offentlig sektor, lønnsstopp, stans i alle jordreformer, liberalisering av økonomien, avskaffing av hardt tilkjempete rettigheter osv. osv er riktignok mot interessene til det overveldende flertallet, men blir likevel ansett for å være i «nasjonens interesse» fordi det er til fordel for en liten elite. Det samme gjelder sosiale betingelser knyttet til handel. Disse vil gå ut over de rike kapitalistene og blir dermed automatisk stemplet som anti-nasjonale! Er det ikke toppen av hykleri når regjeringa ser på det å knytte likelønn for kvinner til handel som et angrep på nasjonens interesser? Er det ikke avslørende at den anser det å garantere stans i barnarbeid som skadelig for landet vårt?»

Verken Vidyasagar eller Swaminadhan har noen illusjoner om imperialistlandas motiver for å kreve sosiale betingelser knyttet til handelsavtaler. Ingen av dem har heller noen illusjoner om den indiske kapitalistklassens motiver for å yte motstand mot slike betingelser. Men de trekker likevel litt ulike konklusjoner. AICCTU, som Vidyasagar er knyttet til, støtter motstanden mot sosiale betingelser i handelsavtaler. De krever i stedet en indisk, statlig arbeidskommisjon som skal overvåke at arbeidervernlovgivninga overholdes. Kampen mot barnarbeidet er, for dem, et indre, indisk anliggende.

Swaminadhan mener derimot at det arbeidende folket skal gå inn for, ja slåss for, sosiale betingelser i handelsavtalene, som et ledd i kampen mot sitt eget borgerskap. Samtidig må det startes det hun kaller «en ny uavhengighetskamp mot globalt slaveri, ikke-bærekraftig og ødeleggende utvikling.»

De indiske barnarbeiderne gnures mellom to møllesteinene: imperialistisk markedsliberalisme og sitt eget borgerskaps profittthunger. Til slutt og sist kan barna bare sette sin lit til den indiske arbeiderklassens og det indiske folkets egen kamp. Her hjemme kan vi gjøre vårt ved å solidarisere oss med den kampen, og ved å ta vår tørn når det gjelder å slåss mot den globale markedsliberalismen som truer flertallet, både i India og i Norge.

Litteratur:

Ericsson, Kjersti: Søstre, kamerater! Oktober forlag, Oslo 1987

Raj, Maithreyi Krishna: Women and Development. The Indian Experience. Bombay 1988.

Sogner, Sølvi: Han far sjøl i stua og familien hans. Universitetsforlaget, Oslo 1990

Solberg, Anne: Negotiating Childhood. Nordic Institute for Studies in Urban and Regional Planning. Dissertation 12, Nordplan. Stockholm 1994

Swaminadhan, Srilata: Social Clauses and Multilateral Trade Agreements. Udatert manus.

Vidyasagar, R.: «Child labour in India: All Work, No Play.» AICCTU's 3rd All-India Conference, Patna, 20 -22 September 1995

Trykt i Materialisten 4-96

Chili mot slummafia

Av Sissel Henriksen

Over halvparten av Bombays befolkning bor i slummen. De slåss mot lokale slumprofitører, politi og myndigheter for retten til å bo der de bor, for tilgang til rent vann og for renovasjonsordninger og offentlige toaletter. I denne kampen bruker de mange virkemidler - som for eksempel å kaste chilipulver på dem som prøver å rive husene deres.

Bombay heter ikke Bombay lenger, men Mumbai. Det var noe av det første vi oppdaga da vi skulle reise til Indias økonomiske kraftsenter og mest industrialiserte by. Vi kom dit en tidlig novembermorgen med tog fra Delhi, og brukte den første timen på å kjøre rundt i drosje fra hotell til hotell for å skaffe oss et sted å bo. I motsetning til svært mange av Bombays innbyggere hadde vi nok penger til å skaffe oss et godt brukelig hotellrom, når vi bare fant et som var ledig i vår pris-klassen.

Og nettopp boligspørsmålet er et av millionbyens hovedproblemer. Av Bombays 14,5 millioner innbyggere bor 50 prosent i slummen, og ytterlige 20 prosent i forslummede bygårder, ifølge Gurbir, en journalist vi møtte i Bombay.

Å bo på gata

Slum og folk som bor på gata. Og mor Teresa. Det klassiske bildet av Indias fattige. Noen ganger blir en mer konfrontert enn ellers med hvor lite en har visst og skjønt. For meg ble sjokket ved å møte India

ikke det at folk bodde på gata - det hadde jeg jo visst. Sjokket fikk jeg da det gikk opp for meg hvor ufattelig mange det gjelder og hva det faktisk betyr å bo på gata - og at jeg ikke hadde skjønt det. At det ikke dreier seg om å sove noen netter på gata i ei varm indisk natt. Men at det faktisk handler om å leve hele livet sitt uten et sted å bo. Å fødes, vokse opp, forelske seg, lage barn, føde barn, oppdra barn, være syk og dø på gata. Uten tak over hodet, uten noe sted å kalle sitt.

- Noen av kvinnene som er «pavement dwellers» har utvikla en metode slik at de kan stå og tisse, siden de ikke har mulighet til å gå i skjul for å gå på do, forteller Susan Abraham. Hun er aktiv i en masseorganisasjon som jobber for slumbefolkningens rettigheter.

- Men hvordan tør de legge seg rett ned på gata og sove, spør jeg - er de ikke redd for at noen skal skade dem?

- De fleste har en viss grad av sosialt nettverk rundt seg, slik at de passer på hverandre, forklarer Susan.

Jeg forteller Susan at da vi kom seint tilbake til hotellet sist natt, oppdaga vi at vi vekte opp alle de unge guttene som sto klar i resepsjonen hele dagen for å åpne dører og bære koffertene for oss. De lå nemlig og sov i korridorene på hotellet.

- Det er ofte slik, forklarer Susan. Kvinnelige tjenere sover ofte i kjøkkenet, mannlige tjenere i korridorene. Og mange sover på gata utenfor husene der de jobber. Transport er et kjempeproblem for arbeidsfolk. De kan finne steder å bo lenger fra sentrum, men da kommer de seg ikke på jobb. Så ei

viktig kampsak er at arbeidsgivere sørger for transport til arbeidet for folk.

For i Bombay er det ikke bare tigere og utslåtte som bor på gatene. Det er Bombays arbeiderklasse som sover i gatene og kjemper for et skur i slummen.

Organisering

Fra togvinduet ser vi uendelige rekker av skur og provisoriske telt langs jernbanelinja. De som bor der er heldigere enn dem som bor på gata - de har iallfall et slags tak over hodet. Vi er på vei til Sanjay Gandhi Nagar slumområde, tre kvarters kjøring med tog fra sentrum i Bombay.

- Området ligger i en nasjonalpark, og slumbefolkninga fikk lov å flytte inn der i 1986 etter mye kamp, forteller Susan Abraham, som jobber aktivt for å mobilisere dem som bor i slumområdet til å slåss for bedre kår.

Vi møter henne og hennes medarbeidere i et blikkskur i utkanten av området.

Der har de møtelokaler, driver ulike former for opplysningsvirksomhet og organisering, og organisasjonen deres driver en liten klinikk. Hit kommer allmennpraktiserende leger daglig, og spesialister som gynekolog og barnelege en gang om måneden. De tar bare 5 rupi i honorar, mens en på vanlige klinikker må betale minimum 20 - 25 rupi.

Hver torsdag pleide de å vaksinere barn her, regjeringa holdt vaksiner. De siste 4 månedene har imidlertid dette arbeidet stoppa opp, fordi regjeringa har bestemt at klinikkene må vaksinere et visst antall barn for å få vaksiner, og ettersom denne klinikken ikke oppfyller kvoten får

de ikke vaksiner lenger. Og enda færre barn blir vaksinert.

Finansiering

- Sentere som dette skulle være drevet av regjeringa, sier Susan.

I stedet finansierer de driften ved hjelp av innsamlede midler, og har for eksempel nylig arrangert en velledighetsforestilling for å få inn penger.

- Vi må forholde oss til spørsmålet om å ta imot penger fra utenlandske kilder, forteller Susan. - Det er mye debatt om dette, og en del splittelse. Noen spør hva som er galt med å ta imot penger fra utlandet, mens vi mener at det er viktig å skaffe penger fra egne kilder. Susan og hennes medarbeidere er skeptisk til den økende politiske rolla de mener NGO-ene (non-governmental-organisations) har spilt i India de siste 10 åra.

- Staten fraskriver seg sitt ansvar for helsestell og velferd og gir det til NGO-ene, og folk må gå til NGO-ene og tigge om hjelp i stedet for å få det de har rett til fra myndighetene. Pengene som går via NGO-ene går ofte ikke til de lovlig valgte ledelsene i lokalsamfunnene, men til ulike organisasjoner. Slik at f.eks. penger som skal gå til undervisning i en landsby ikke blir kanalisert via det valgte landsbyrådet, men via en eller annen organisasjon som har goodwill hos en bidragsyter. Et problem er at de lokale lederne kjøpes opp, og begynner å administrere penger nedover i stedet for å stille seg i spissen for kamper oppover. Du får et skikt av folk som tjener på systemet - folk som «tigger fremmede penger og går i lokale sko», slår Susan fast.

Og strømmen av penger via NGO-ene øker og øker. I tidsskriftet «The Week» 15.09.96 kan vi lese at i perioden 1990 - 1994 økte antallet NGO-er som mottok donasjoner

fra utlandet fra 9316 til 10963. Fremmede donasjoner i rede penger ble i samme periode omtrent doble, fra 9454,7 millioner rupi (ca. 1800 mill. kr.) til 18657 millioner rupi (ca. 3545 mill. kr.) Norge bidro via NORAD med 267, 7 mill. rupi (ca. 51 mill. norske kroner), stadig ifølge «The Week».

Slumbyen

Slumområdet i Sanjay Gandhi Nagar-parken dekker et område på omlag 40 kvadratkilometer. Her bor offisielt 300 000 mennesker, reelt opp mot 500 000. Altså en befolkning på størrelse med Oslo.

Området består av lav bebyggelse; små hus og skur. Inne i husene har folk innrettet seg så hyggelig de kan. Mange har TV. Smugene mellom husene er pyntet til fest med elektriske lyskjeder som ellers i India i disse dager; den store høytiden Diwali er nettopp avviklet. Utenfor husene vasker kvinner kopper og tøy, og menn og barn vasker seg sjøl. Sjøppelfyllinga ved inngangen til området griner mot oss, kantet med lekende barn.

- For å kunne flytte inn her må beboerne ut med 15 - 20 000 rupi (2850- 3800 kr) i bestikkelse til ymse mafiabosser (slumlorder) som har sine tunge hender over området, forteller Susan. Og dette er mye penger for indiske fattigfolk. Slumlordene er ofte offentlige funksjonærer som må betales for å tillate at folk bosetter seg der. Seinere må folk fortsette å betale bestiktelser for å få lov å fortsette å bo der. Området tilhører offisielt «Forest Department», og fiendene til slumbefolkninga er slumlordene, politiet og tjenestemennene i Forest Department. De prøver på ulike vis å håve inn bestiktelser eller fordrive befolkninga fra området.

Vi møter noen av beboerne; et tyvetalls damer, femten menn og tre barn i det store bølgeblikkskuret som utgjør forsamlingslokalet

på klinikken. Betonggulvet er dekket av fargeglade, flettede matter. På blikkveggene henger diverse opplysningsplakater. Viftene i taket visper den varme luften mens mørket siger på utenfor. En fugleflokk skrår over himmelen langt der oppe.

Vi er her for å møte damene, og de sitter i midten på gulvet. Strålende vakre sari-kledte damer, med gull i ører og venstre neseving. Ringer på fingre og tær, og i panna den tradisjonelle tika'en. Mennene sitter tause langs veggen.

Kvinnene er også ganske tause når vi ber dem fortelle om kampene sine.

- Fortell du, sier de til Susan; du sier det mye bedre enn oss. Men Susan gir seg ikke; hun kan oversette, det er de som må fortelle.

Og etterhvert kommer historiene.

Kvinnekamp i slummen

- Forrige 8 mars kom knusningsbrigadene og knuste 1200 hus her, forteller de.

Husene ble bygd opp igjen, og folk forberedte seg på motstand. Ei uke før 8.mars i år kom knusningsbrigadene igjen, med statspoliti, sikkerhetsvakter og tjenestemenn fra Forest Department. Men denne gangen var folk forberedt. De stilte seg foran husene sine, med kvinnene og barna forrest. Politiet fikk seg ikke til å slå løs på kvinner og barn slik de ville gjort hvis det var menn, og nøyde seg med å bruke kjeft over at de sendte kvinnene og barna i spissen.

- Vi brukte også enkle kampformer som å ta med chilipulver fra kjøkenet og kaste på politifolkene for å drive dem vekk. Dette er et effektivt våpen som er mye brukt av indiske kvinner til sjølforsvar, ler kvinnene.

Men folka fra Forest Department gir seg ikke. De gjør sitt for å gjøre livet så surt som mulig for slumbefolkninga som klorer seg fast til husene sine. De bygde en diger mur uten åpninger langs hele boligområdet. Folk måtte gå rundt hele denne muren for å hente vann eller gå på do, og det betydde en time lenger vei for dem. Kvinnene protesterte, men denne gangen var de for få, og da politiet angrep ble en kvinne slått bevisstløs.

- I slummen er det så mange problemer, sier en av kvinnene. - Vi mangler vann, vi mangler toaletter. Kvinnene må stå opp lenge før det er lyst for å gå på do slik at ikke mennene ser oss. Vi må også gå lange veier for å hente vann. En annen summerer opp de viktigste tre kampsakene: kampen for tilgang på reint vann, toalett/renovasjon og sikkerhet i boligen. Det

siste handler ikke bare om sikkerhet mot rivningsbrigadene, men også om beskyttelse mot ran og tyveri.

Kvinnene forteller om en evigvarende kamp for disse sakene. Når de fikk kjempa seg til et offentlig toalett blei det snart stengt igjen, og nå slåss de for gjenåpning. De hentet vann fra hovedvannledningen, og da stengte myndighetene av vannet.

- Mangelen på enhet er et problem, sier en kvinne. - Dette er ikke et homogent samfunn; vi er delt av språk, vi kommer fra ulike kanter av landet, folk har mistro til hverandre. Folk fra ulike distrikter har en tendens til å klumpe seg sammen i «landsbyer» innafør slumområdet. Folk fra Uttar Pradesh ett sted, folk fra Maharashtra ett annet sted. Vi har forskjellige språk, og

forstår ikke hverandre.

- Og det er et problem at vi mangler ledere. Men jeg ser ikke meg selv som leder i kampen mot politiet, sier hun som har snakket mest. Men det finnes også eksempler på at slumbefolkninga har klart å bygge enhet. Kvinnene forteller om en kamp i en annen slumby for 12 år siden, da folk slåss for å hindre rivninga av 330 hus. Politiet arresterte en sosialarbeider, og 300 folk lot seg arrestere sammen med henne. Enheten mellom disse familiene varte, og de holder sammen også etter at de flytta til denne slumbyen. Når de flytta hit, ble de trakassert, og de svarte: - Vi har ingen steder å dra. Skal vi dø vil vi dø her sammen.

Trykt i Klassekampen 13.12.96

JAMALUNNISA BAJI

De lærte oss ord
som store, fargesterke
silkefaner:
Frihet! Rettferd!
Men vi visste
at en må være nøye
med de små stingene
på vrangen.
Derfor sa vi:
Britene ut av India!
Egne latriner for kvinner
i hver landsby!

Kjersti Ericsson.

Fra diktene om kvinnene i Telangana i diktsamlingen «Mosestille. Kjerringrokk» Forlaget Oktober, 1995;

Det er et problem at vi mangler ledere, men jeg ser ikke meg selv som leder i kampen mot politiet, sier denne kvinnensom deltar aktivt i kampen for slumbeboerens rettigheter

Barbie i India

Av Sissel Henriksen

De står i lange rekker i lekebutikkene i Bombay.

Barbiedokker vakkert oppdressa i sari, med en liten tika i panna slik indiske damer flest går med. På eska står det «Barbie in India». Ifølge Susan, vår guide i millionbyen, finnes det nå også Barbiedokker kledd i chador, den fotside svarte kapp som muslimske kvinner i mange land dekker seg under. Chadordokkene har flotte klær under chadoren, akkurat som damene i virkeligheta ofte har. Skal man erobre nye markeder må man tilpasse seg de lokale forholdene.

«The Times of India» skriver om Barbiekonkurranse for småjenter. Jentene har tegna antrekk til Barbiedokker, som så er blitt sydd etter tegninga i jentenes størrelse, og så paraderer jentene i Barbiedokkeklærne og konkurrerer om hvem som har finest antrekk. Bildet i avisen viste søte småjenter stæsja opp med masse tyll og fjas.

I høst har jeg vært tre uker på reise i India og Nepal sammen med Kjersti Ericsson og Marte Michelet for å se på kvinners levekår. En varm novemberkveld i Bombay var Marte og jeg invitert på møte med indiske kvinner og menn fra venstresida. Vi diskuterte kampen mot «commodification» - kampen mot at kvinner gjøres til salgsvare. De sto midt i kampen mot Miss World konkurransen i Bangalore, og var svært interessert i å høre våre erfaringer fra liknende kamper i Norge. Vi fortalte om kampene mot toppløsservering, prostitusjon og porno, om reklamen som blir mer og mer sexifisert, og om ungdommer med spisevegring og spiseforstyrrelser. De rista sjokkert på hodet når vi fortalte at hver femte svenske jente under sju år har slan-

ket seg. Så finnes det områder der vi er verre stelt enn dem.

Men det vestlige kvinneidealet velter inn over India. Miss World og Barbie er bare litt av bildet. Snart vokser småjentene fra Barbiedokkekonkurransen opp og drømmer om lange slanke bein, supersmal midje og store struttepupper. Og kanskje kan det da bli et marked for Nutrilett og Cambridgekurer for de rike i et land der de fattige fremdeles sulter i hjel. Og Indias kvinner får bruke tida si på å bekymre seg over at beina er for korte og puppene for små i stedet for å bekymre seg om arrangerte ekteskap og politi som voldtar kvinner.

Da vi slåss som verst mot toppløsservering i Oslo for noen år siden, fikk vi gode råd fra noen bekymra herrer her hjemme. De mente at norske kvinneaktivister var usolidariske overfor kvinner i andre land når vi tok opp slike luksusproblemer.

I stedet burde vi støtte kvinnene som ble voldtatt i Bosnia, mente de.

Vi gjorde selvfølgelig det også. Men kameratene i Bombay mente ikke at det var luksusproblemer vi snakka om når vi fortalte om kampen mot den seksualiserte undertrykkinga i Norge. De så at det handla om den samme kampen som de sjøl står midt oppe i.

India er et land som fremdeles sliter med enkebrenning, der en kvinne blir voldtatt hvert 44 minutt, der nyligte jenter kommer ut for «ulykker» eller «begår sjølmord» hvert 42 minutt - slik at mannen kan gifte seg igjen og få medgift fra en ny kone, og der bare rundt 40 % av kvinnene kan lese.

Likevel prioriterer kvinnebevegelsen også der «luksusproblemer» som kampen mot Miss World-konkurransen.

Kan det være at de har skjont noe som de bekymrede herrere i Norge ikke har? At kampen mot et fornedrende kvinnesyn alltid må gå hånd i hånd med kampen for bedre kår for kvinner. Og at et samfunn som lager umenneskelige pyntedokkeideal for kvinnene aldri kan bli et godt samfunn å leve i.

Derfor kjempa kvinnene i India en heroisk kamp mot Miss World-konkurransen.

Og fra vårt lille drømmeland her oppe ved ishavet sender vi varme tanker til Bangalore, vel vitende om at vi i dagens Norge aldri hadde klart å reise en massebevegelse av tilsvarende størrelse mot en missekonkurranse.

Var det noen som snakka om de tilbakeliggende og undertrykte indiske kvinnene?

Trykt i Kvinnejournalen nr. 5/6 1996

Brudedokker i sari med «kastemerke» i panna selges nå i India

Indisk kamp mot skjønnhetstyrraniet

Av Marte B. Michelet

Rebell har vært i India og oppdaga at indiske kvinner fører den samme kampen mot skjønnhetstyrraniet som vi gjør. De ser kampen mot skjønnhetsidealet som en kamp mot imperialismen.

På slutten av fjoråret ble Miss World arrangert i India. Motstanden mot Miss World-arrangementet i Bangalore fikk mye oppmerksomhet i verdenspressa. Demonstranter og aktivister ble stort sett framstilt som religiøse fanatikere som vil holde de indiske kvinnene innpakka og på kjøkkene. I den grad vi fikk høre om at det var kvinnepolitiske aktivister og organisasjoner innblanda, blei de framstilt som misunnelige, stygge og feite. Minner det om noe?

Når vi i Norge har aksjonert mot toppløsbare, stripping, missekonskurranser og porno har fløyta hatt samme låt. Når jeg og ei anna jente blei intervjuet av P4 som aksjonsledere for en demonstrasjon mot NM i stripping blei vi spurt om størrelsen på puppene våre. Når vi aksjonerer mot Hennes & Mauritz - plakatene skriver tabloidene «morsomt» om menn som kræsjer på motorveien fordi de ikke kan ta øya vekk, og om rødstrømpene som vil ta fra dem «retten til å se på pene damer». Motstand mot salg av kvinnekroppen har blitt forsøkt latterliggjort som puritanisme og sjalusi - her som i India. Men hvem er det som protesterer i India, og hva sier de sjøl om hvorfor?

Det er stor avstand mellom livet i «slumbyen» Bombay og det glitrende skjønnhetsbildet som Miss World konkurransen representerer

Mot den globale kapitalismen

I slutten av oktober blei 16 jenter og to gutter arrestert i Bangalore. De hadde brutt seg inn i et av lokalene til Miss World arrangementet og sølt det til med kumøkk. I et intervju i Times of India sier de: «Protestene mot missekonskurransen er en del av vår langsiktige kamp mot globaliseringa og liberaliseringa, og kampen fortsetter!»

Den revolusjonære kvinneorganisasjon All India Progressive Women's Association (AIPWA) har vært aktiv i protestene, og skriver i en løpeseddel: «Globaliseringa har vært på parade i Bangalore en god stund nå. Vi bangaloreanere har fått glimt av «lifestyles of the super-rich» i større og større doser - Kentucky Kebab og Pizza Hut, skjønnhetssa-

longer, Pierre Cardin og andre haute couture designere. Nå blir Bangalore invadert av den globaliserte kapitalismens kulturelle tsarer for å sette kvinner på «moteoppvisning». (...)

«Det er ingen tilfeldighet at mange «skjønnhetsdronninger» nå for tida blir «oppdaga» i den tredje verden. Under denne «estetiske tredje verden-ismen» ligger kyniske markeds-kalkulasjoner. Hensikten bak denne kulturelle kolonialismen er, uten tvil, å åpne markedene i tredje verden for moteindustrien til de vestlige multinasjonale selskapene.»

«Globaliseringa» og «liberaliseringa» av India er en reformkampanje fra den nå avdøde, tidligere statsministeren Rajiv Gandhi som åpna alle sluser for internasjonal kapital og oppretta frihandelssoner over hele landet. (For 8 år sida fantes ikke Coca-Cola Company i India, inderne drakk Maaza og Thumbs-up.) For det øverste sjiktet av den indiske befolkninga har de økonomiske reformene, «moderniseringa», betydd kjappe penger, gode internasjonale kontakter og aksjer i multinasjonale selskaper.

Miss Free Trade Zone

Hva betyr den økonomiske liberaliseringa for vanlige kvinner i India? For damene i frihandelssonene betyr det forferdelige arbeidsforhold, latterlig lav lønn og økt utbytting av arbeidet deres. For kvinnene på landsbygda i India betyr det beinhard konkurranse med multinasjonale selskaper om markeder, lokal småproduksjon av beedi-sigaretter opp mot Marlboro. For kvinnene i de enorme slumområdene øker frykten for at politiet kommer med bulldosere for å rydde plass til nye industri-områder eller 5-stjerners hoteller for forretningsmenn på tur. Det er ganske klassisk: De rike blir rikere, de fattige blir fattigere, og kvinnene står aller nederst.

Den forrige Miss Universe fikk med seg en premie på 200 000 dollar. Missene får filmkontrakter, modellkontrakter, utenlandsreiser og ekteskapstilbud fra sjeiker og milliardærer. For jentene i slummen, i eksportsonene eller på den utarma landsbygda blir Miss World sjølsagt drømmen om et bedre liv. Og kapitalen fryder seg. Når jentene i eksportsonene konkurrerer om å bli Miss Free Trade Zone (ja, det finnes faktisk!) blir det mindre fagorganisering. «Glamour is now one of the options [alternativene] for women», skriver damebladene.

Miss World sprer dessuten rasistisk ideologi. Et skjønnhetsideal som ikke bare er uoppnåelig fordi det er rikt, silkeledd og ukjent med daglig slit, men også et hvitt og vestlig skjønnhetsideal for indiske damer. Den mest solgte ansiktskremen i India reklamerer med at den inneholder blekemidler som gjør huden lysere. I indiske aviser ser du ekteskapsannonser som stiller krav om lys hud hvis du skal ha noe håp - jo lysere jo bedre!

Ikke viktig nok?

Også en del «radikale» mennesker her hjemme har tatt avstand fra aksjonene mot Hennes & Mauritz og andre deler av kampen mot skjønnhetstyrraniet. Disse folka mener at slike ting ikke er «viktige» nok.: «Se på tredje verden, der folk sulter og er hardt undertrykte. Tenk på omskjæring av småjenter! Virkelig kvinnekamp og kamp for frigjøring handler ikke om uskyldige plakater i Norge. Disse protestene er den slags «frigjøring» som bedrestilte ungdommer i det rike nord driver med for å ha noe å gjøre...»

Den slags prat kommer stort sett fra folk som aldri løfter en finger i kampen mot kvinneundertrykinga, og nå har vi hørt nok av det. Dra heller til Bangalore, og fortell de utfattige kvinneaktivistene der

om hva som er Viktig her i verden. Lær de utfattige inderne som aksjonerte mot Miss World litt om Virkelig Kvinnekamp!

For oss i Norge er oppgaven å styrke kampen mot skjønnhetstyrraniet.

Vi kan ikke akseptere at unge indiske jenter blir pressa til å bleike huden for å øke verdien sin på ekteskapsmarkedet.

Vi kan ikke henge med på den norske pressas latterliggjøring av indiske kvinners kamp for sjølrespekt. Og vi vil ikke godta latterliggjøring av vår egen kamp!

Trykt i Rebell nr. 1/97

På besøk i virkeligheten

Av Kjersti Ericsson

Smogen ligger tjukk over Dehli, verdens tredje mest forurensede by. Og søpla hauger seg opp i gatene. Tiggende barn og mennesker som sover på fortaket. Den fryktede denghu-feber-epidemien, som har skremt opp byen de siste månedene, er heldigvis på retur. Men myndighetene har ihvertfall kunnet bruke den som påskudd til å erklære en streik blant vedlikeholdsarbeiderne på Dehli's største sykehus for ulovlig.

«Byen ekspanderer og skyver slumbyene foran seg som et brunt skum,» skriver Jan Myrdal i «India venter». I veikanten lever folk under fillete presenninger, det er hjemmene deres. Det er lett å bli enig med George Bernhard Shaw i at fattigdom ikke er pittoresk. Rundt turistattraksjonene overfalles vi av enorme svermer av gateselgere, som med fortvilelsens aggresjon prøver å prakke på oss all slags glitter og juggel. Å få huket en rik turist kan bety være eller ikke være.

På veien til Agra ser vi en dyretemmer med en stakkars bjørn i lenke. Bjørnen er lurvete og har munnkurv, den reiser seg lydig på to når den får et brutalt slag med en kjepp. Men denne bjørnen får ihvertfall litt mat, siden den har en viss økonomisk verdi for eieren sin. Det har ikke millioner av Indias fattige mennesker. Antallet jordløse bønder øker kraftig i India. Og det finnes ingen alternative muligheter i byene. De jordløse blir ikke proletarisert, de synker bare ned i ufattelig elendighet.

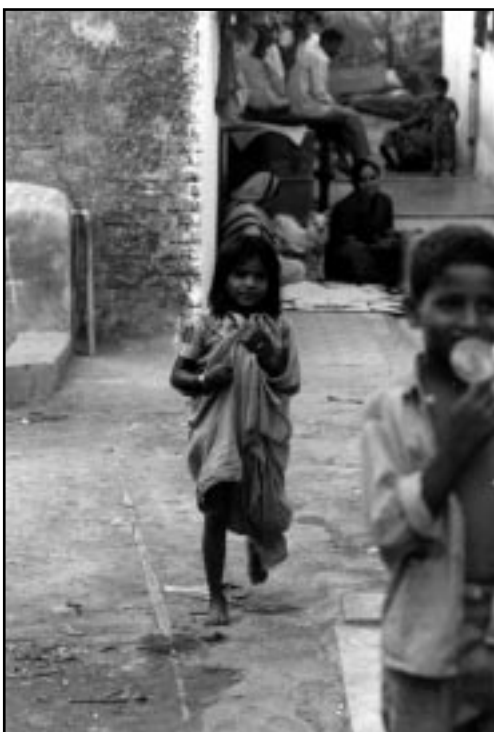
Under slike forhold blomstrer barnarbeidet. I mange familier er barn de eneste som kan få jobb, siden de, fra arbeidskjøpernes synspunkt, er den mest lønnsomme arbeidskrafta. En undersøkelse i 1980 beregnet at det var ca 44 millioner barnarbeidere i India. Nå er det sannsynligvis flere, siden privatisering, deregulering og frihandel undergraver all arbeidervernlovgivning og skrur opp tempoet i jakta på stadig flere måter å øke utbyttinga på.

En av Indias «konkurransfordeler» er nettopp barnarbeidet. Det er et grenseløst hykleri når de imperialistiske landa, som presser på for åpne de fattige landa for den globale frikonkurransen som gjør barnarbeidet ekstra lønnsomt, samtidig krever såkalte «sosiale» betingelser, som garantier mot barnarbeid, i handelsavtalene. Som det heter i det første utkastet til den amerikanske «Loven om avskrekking mot barnarbeid» fra 1993, foreslått av senator Tom Harkin fra Iowa: «Voksne arbeidere i USA og andre utviklede land må ikke utsettes for faren for å miste jobbene sine på grunn av import av varer produsert av barnarbeidere i utviklingsland.» Så rett fram sies det ikke i den endelige lovteksten. Men det er liten tvil om hensikten bak.

Dette hykleriet har bare sitt motstykke i det indiske borgerskapet, som presenterer sin egen glupske profittthunger som «anti-imperialisme» og «nasjonale interesser» i kampen mot handelsavtaler med sosiale betingelser. Mellom disse møllesteinene klemmes den mest forsvarsløse delen av Indias arbeiderklasse: barna.

Det er med en viss lettelse jeg går ombord i SAS-maskina som skal frakte meg vekk fra virkeligheten og tilbake til vårt antiseptiske og velordnede land. Neste stopp er København. Jeg føler meg som Marie Antoinette i sin drømmeverden bak slottsmurene. Men jeg vet ihvertfall hvorfor de fattige ikke spiser kaker. Og jeg vet hvorfor revolusjon er nødvendig og uunngåelig.

Trykt i Klassekampen nov/des. 1996

Hvilken framtid går hun i møte, denne indiske jenta?

Grunnkurs i politisk økonomi

For hver tiende skjepp ris hun høster,
kan den landløse arbeidersken ta med en hjem

Denne kvinnen, hvis navn er Hiria, ville måtte sulte
i tre dager for å kunne kjøpe en liter melk

Hvis hun kunne styre sulten sin, og ikke spise
på en måned, kunne hun kjøpe en diktbok

Og hvis Hiria, som arbeider i det uendelige, også kunne
sulte i det uendelige, ville hun etter ti år få råd til å kjøpe

det lille jordstykket der sønnen til jordeieren
spiller badminton i korte vinterkvelder.

Amitara Kumar

(oversatt av Sissel Henriksen)